

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

„Starea primordială de drept a Românilor pe pământul săsesc”.

— Cartea dlui Georg Müller. —
(Urmare.)

Nici știrile statistice, cari ni s'au păstrat până astăzi, nu-i sunt toate pe plac d-lui Müller. Dânsul e deprins a le exploata numai pe acelea, cari arată superioritatea numerică a Sașilor față de Români, pe toate celelalte ori le ignorează cu desăvârșire ori se năzuiește a le reduce importanța, ce o au.

Așa face cu excelentul studiu publicat de Acsády Ignác, sub titlul de „Magyarország statisztikája a pragmatika sanctio korában”,¹ pe care dânsul îl trece cu vederea, sub pretextul, că „datele acestui studiu sunt întemeiate pe material așa de diferit în ceea ce privește timpul și obiectul, încât ele nu pot să ne dea nici decum o icoană utilizabilă (brauchbares Bild) a raporturilor faptice”. Dacă deschizi însă opul numit, observi îndată, că de ce nu-l poate „utiliza” d-l Müller. După Acsády în anul 1721 erau pe fundul regiu cam 12 629 contribuenți români față de 12 298 sași și 6 418 maghiari. Români formau deci și atunci majoritatea relativă a tuturor locuitorilor aflători pe fundul regiu.

Așa, în sfârșit, face dânsul și cu „extractul sumariu” al familiilor apartinătoare „națiunii săsești”, compus în 1749, din care se vede, că atunci, pe fundul regiu, alături de 15 497 locuitori liberi (freie inassen) sau libertini sași și 7 470 români, înclinari erau 19 12 sași și 6 239 români, iar supuși („Unterthanen”) maghiari și români cu totul 5080. Acești din urmă ajunseră în starea de supuși prin abuzul și volnicia Sașilor, ceilalți Români erau considerați însă de aparținători la

¹ Magyar statisztikai közlemények, ser. n. vol. XII.

„corpus der sächsischen Nation”, un motiv — credem noi — pentru d-l Müller, de-a nu putea „utiliza” nici acest extract.

Autorul sas ar fi îndreptățit să se supere pe noi, dacă creșterea populației românești ar avea a se mulțumi unei romanizări continue, ce s'ar face pe socoteala Sașilor. E un fapt constatat însă, că Sașii scad numeric în urma propriei slăbiciuni, neîmulțindu-se decât în proporții foarte restrânse, față de celelalte neamuri din Ardeal. Rând pe rând se sting din satele unde locuiau împreună cu Români, și ce e mai natural, decât ca aceștia să le ocupe terenul părăsit.

Acest proces se poate arăta cu nenumărate exemple și i s'a explicat, cum se știe, și împăratului Iosif II, când a făcut călătoria sa prin Ardeal.

D-l Müller face distincție între comunele locuite pe de-a-ntregul de Români și între comune mixte locuite de Sași și Români. O deosebire este și între acele comune, cari dela înființarea lor au fost impopulate cu Români și între altele, în cari Români s'au așezat mai târziu, sau au ocupat locul Sașilor, ce dispăreau. Spre a face mai evidentă deosebirea aceasta, comunele locuite numai de Români le numește pertinențe (Zubehörgemeinden), și aceste pertinențe le împarte în pertinențe ale comunelor și în pertinențe cercuale. În ceea ce privește comunele ocupate numai în parte de Români, face dânsul deosebire între Români, cari locuiau în centru și se foloseau de drepturile pertinențelor cercuale, și între aceia, cari locuind în suburbii și în străzile laterale, uzau de drepturile asigurate lor în special. Fiindcă dreptul pertinențelor cercuale din comunele mixte stă în legătură apropiată cu pertinențele locuite numai de Români, de aceea autorul își împarte studiul în 3 părți. În partea primă vorbește despre perti-

nențiile comunelor, în a doua despre cele ale cercurilor, și în partea a treia despre locuitorii din suburbii.

Dacă împărțirea aceasta ar fi întemeiată prin starea tactică, sau dacă ea ar fi fost urmată numai spre a face mai evidentă expunerea, noi nu am avea nimic de obiectionat. Autorul însă urmărește anumite tendințe cu împărțirea aceasta, voind să arete situația excepțională a Românilor, cari locuiau pe teritoriul fundului regiu. De aceea în toate expunerile sale nu vom găsi nicăiri lămurite drepturile, cu cari erau de fapt înzestrați Români de pe fundul regiu, ci pe fiecare pagină putem urmări eforturile penibile ale d-lui Müller de a impune comunelor românești și locuitorilor români anume sarcini și a stabili astfel o deosebire între satele săsești și cele românești, și între locuitorii sași și locuitorii români. Comune libere (freie Gemeinden) pe fundul regiu erau numai cele săsești, pe când comunele locuite de Români le numește autorul nelibere (unfreie Gemeinden). Dar însăși concepția de drept a fundului regiu exclude o astfel de împărțire a comunelor și a locuitorilor ei. Cunoscutele cuvinte ale lui Iosif II. 1786: „quum Fundi Regii ea sit natura ut incolae ejus neminem, praeter Principem, Dominum terrestrem agnoscant”, nu sunt arbitrare, ci sunt istorice pe deplin întemeiate.

Fără să căutăm alte mărturii, spre a dovedi adevărul acestor cuvinte ale împăratului Iosif II., aducem aici numai pe cancelariul Ardealului dela începutul veacului XVIII, pe cunoscutul comite Nicolae Bethlen, unul din cei mai buni cunosători ai referințelor de drept ale acelui timp: „Tudnivaló dolog — scrie el — hogy a szász nátióban vagy regius funduson dominus terrestris és nemes föld semmi nincsen, hanem a dominus terrestris a király és az egész határ regius fundus. Az in-

colák mind egyarányú privilegiata semi rustica, de nem jobbágyionális personák, mert mikor akarnak, el-mehetnek. És így a regius funduson nemes földnek, parasztföldnek distinctiója vagy keresése nincsen, mert abban egy sincs nemes föld.”¹

Pământul pe care locuiau Sașii era pură fiscalitas, un teritoriu regesc inalienabil, pe care Sașii, Maghiarii, Săcuii și Români locuiau numai ca hospites. De aceea în conscrierea făcută între anii 1500—1521 se vorbește de hospites saxones alături de hospites valachi. Chiar și în conscrierea anilor 1721/2, pe care a utilizat-o d-l Müller așa de mult, găsim alături de possessionati homines sau hospites sax. nationis și possessionati Valachi (la Kakasfalva: et si quidem tam Valachiae nationis hospites, quam Saxonicas sint ad regium fundum Saponitae). Despre toate comunele, pe cari d-l Müller le declară, ori aparținătoare comunelor săsești, ori cutărui cerc, se spune în conscrierea aceasta, că nu sunt obligate a presta serviciu privat nimănui. (Poplaka p. 128, Gurarau p. 131, Săcel p. 136, Kakasfalva p. 150, 154 și 167, Olmaș p. 171 și 183, etc. etc.). Ba în conscrierea aceasta se face expres deosebire între „possessionati Valachi” și între „inquinii”. (p. 180), precum și între aceia, cari erau servitori sau păstori în vre-o comună. D-l Müller pe toți Români ar vrea să-i reducă în categoria celor din urmă. Cu drept observă Iakab Elek, că cetățenii scaunelor săsești erau considerați totdeauna: „mindig az illető székek összes polgárai mint egy felhasználatlan politikai egység vannak érteve... és ezt külföldön két (I. p. 139) inokból látom így. Egyik az, hogy az arany pecsétük öklével egységes nép — unus populus — kifejezési alakja a szász municipalis jog s egy 1798-ban már-

¹ II. Rákóczi Ferencz, irta Dr Márki S. I. k. p. 491.

FUIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine.)

II. „Basmе și Legende străine”, traduceri din folclorului lumii, de Virgil Caracian, Văleni de Munte, 1911. — În această carte găsim 25 povești și legende străine, din domeniul fantaziei diferitelor popoare. Schițe cuprinsuri celor 10 dela început. Anume:

1. „Căminul fermecat” (pag. 3), poveste arabică: Cuprinde peripețiile prințului Firuz Șah, lui împăratului Persiei și moștenitorul tronului, până ajunge să încheie căsătorie fericită cu prințesa de Bengala, bica împăratului Bengali. — Lectură admisibilă pentru tinerimea școlară.

2. „Războiul războiului”, legendă cossicană (pag. 39): Zăgăvesc mrejile unui june, cum se duce și nenorocesc mai multe tețe, ale caror suflete în forma de stafi (strigoii) urmăresc și chinuesc pe junele păcătos, până cade mort de pe picioare. — Lectură necorespunzătoare și neadmisibilă.

3. „Ciobanul și Balaurul”, poveste slavonească (pag. 45): Cuprinde visul unui cioban dela oi. În vis, ciobanul își calcă cuvântul dat împăratului șerpilor. Acesta prefăcut în balaur își războia asupra ciobanului, îi ia în spinare și plutește cu el prin văzduh până în naltul cerului, stand în fiecare clipă să-l arunce la pământ. Dar ciobanul se roagă lui Dumnezeu, care se îndură

de el și-l scapă de balaur, în care clipă se pomenește și vede că n'a fost decăt un vis. — Lectură admisibilă pentru tinerimea școl. de toate gradele.

4. „Dragostea de aproapele”, două legende muzumane (pag. 52):

a) Iba Eahem, regele Mesopotamiei, după ce a vânat într-o zi, la prânz pe iarbă verde, observa că o albina ia o farfătură de pane și zboară cu ea. El mirat se uită după albina și vazu că se așează pe un copac. Acolo era o vrăbie oarbă, care auzind bazaitul albinei se apropie și albina îi puse în cioc lărmătura de pane.

Vai, Doamnel zise Ibrahim, ce rușine pentru om să nu aibă dragoste pentru semenii lui, când și cele mai ticăloase gangani îi dau astfel de pîde!

b) Prorocul Moise e ispitit în sinceritatea sa de Arhangelul Mihail și Gavriil, preschimbat unul în porumbiță, altul în vultur. Convingeți despre bunătatea inimii lui, amândoi sburară la ceruri. — Lectură corespunderă.

5. „Fântâna de frumsețe”, poveste italiană (pag. 55): O fată de împărat, lo-lina, era foarte urâtă, și împăratul o ținea tot închisă. Odată a plecat fata în lume, să-și găsească și ea norocul. În drum întâmpina multe primejdii. O țigancă isbutește să fie primită copila ei cea frumoasă în locul celei urâte în casa împăratului. În sfârșit se descopere apucătura și cei vinovați se pedepsesc, iar lo-lina, prefăcută într-o zână de frumsețe prin puterea farme-

celor, s'a maritat după un fecior de împărat și au trăit fericiți. — Lectură admisibilă.

6. „Crearea omului”, legendă croată (pag. 65): Spune, că omul cel dintâi s'a născut din o picătură de sudoare, ce a căzut la pământ de pe fruntea lui Dumnezeu, semn al oboseli dzeștii. Drept aceea omul nu e făcut pentru plăceri și bucurii în viață, ci pentru munci grele și chinuri neîncetate. — Admisibilă!

7. „Sigurd și Singorra”, poveste suedeză (pag. 67): Sigurd, fiu de împărat, e răpit de zina mării și e dus în palaturile ei de aur de sub adâncurile mării. Aici e expus multor încercări primejdioase.

În palaturile zinei era și o fată de împărat, Singorra, răpită de 7 ani. Aceasta era roaba zinei mării, dar pe sub ascuns era învățată și înșușită de o zină cu inimă bună. Sigurd se îndrăgoste de Singorra și cu sfatul iubitei sale scapă din multe ispite primejdioase ale zinei mării și ajunge iar la părinții săi, unde se cunună cu Singorra, făcând o nuntă strajnică cu veselie mare. — Lectură admisibilă pentru tinerimea școl.

8. „Inelul lui Solomon”, legendă hebraică (pag. 83): Solomon prinde pe Asmodeu, regele duhurilor necurate, de a cărui putere avea trebuință când s'a făcut templul Ierusalimului, și-l pune în lanțuri.

Asmodeu se laudă, că în lănturile lui pe jumătate nu poate face, ce ar putea să facă fiind liber. Se roagă deci să-i dea drumul din lanțuri și să-i încredințeze o clipă ine-

lul său, că va face cele mai mari minuni pentru dânsul. Solomon ca să se înalte tot mai sus ascultă cererea, rupe lanțurile și-i dă inelul. Asmodeu aruncă inelul în mare și prin puterea lui fermecătoare poartă prin țări străine pe nenorocitul Solomon și rămâne el rege în Ierusalim.

Solomon pribegeste multă vreme, căindu-se de fapta sa, și numai după ce i-a succes să găsească iarăși inelul fermecat în pântecul unui pește, a putut să alunge pe Asmodeu și să rămână din nou regele Ierusalimului, după ce și-a ispășit greșala. — Nu este lectură atrăgătoare.

9. „Raiul pământesc”, legendă hebraică (pag. 91): Set, fiul lui Adam, îi aduce acestuia, când era pe sfârșite, trei grăunțe dela ingerul Domnului din raiu. Acestea au fost darul milei pentru Adam, pe care luându-le în gură și-a dat sufletul. — Lectură inocentă, dar de puțină însemnătate.

10. „Sădirea viței de vie”, legendă evraică (pag. 95): Când sâpa Noe pământ pentru sădirea viței de vie, i s'a imbiat și diavolul să-i ajute. Noe l-a primit, și Satana a tăiat o oală și cu sângele ei a stropit pământul hotărât viței de vie. Din această pricină cuprinde o veselie dulce și plăcută pe cei cari beau zama strugurelui. A stropit apoi pământul cu sângele unui leu, din care motiv cei cari beau roada strugurelui simțeau, că ferbe sângele în vinele lor și se fac mândri și îndrăzneți. În sfârșit a tăiat Satana un porc și cu sângele lui a stropit pământul viței de vie. D'acolo vine, că cei cari beau rodul viței, s-

ezius 13 n. költ nevezetes királyi leirat szerint mindig úgy értelmezett, hogy a királyföldön oláh, magyar, székely, mind a szász politikai hatóság alá tartozik, tehát ez oda-tartozás jogi következményei elől — ha azok terhek vagy kötelezettségek — egyik is el nem vonhatta magát s nem is vonta el; de ez esetben színtoly logikailag és alkotmányosan következik az is — és az elől már ma szintén nem lehet kitérni — hogy ez odatarozástól folyó javalmakból sem lehet a kiváltságok ilyen vagy amolyan kifejezése jogi erejénél fogva kizárni egy nem szász ajku népiség fiait, köz-égeit és polgári és vallási testületeit is. Iar Kiss Bálint in prețioasa sa lucrare despre Sașii din Ardeal, reasumând argumentele științifice aduse în contra părerii greșite a Sașilor, este cu desăvârșire de acord cu părerea lui Iakab Elek, profesată și de istoricii români.

(Va urma).

Caracterul românesc și viitorul nostru.

(b) „Românul este din firea sa blând, bun și ospital, credincios și devotat până la moarte prietenului și superiorului său, în care are deplină încredere; dar nu e lesne încredător, nu să încrede decât aceluia, pe care îl cunoaște din propria sa experiență. El ține minte atât binele, cât și răul ce i-l faci. Și când are prilej, le răsplătește. Însă nu e răzbunător în același grad, ca frații săi Italiani și Spanioli. Pe cât e de bun și drept, pe atât e de curajos și viteaz în luptă cu dușmanul. În armatele naționale sau străine Românul a fost totdeauna brav ostaș. Eroismul lui e renumit în istorie. În statistica armatei austro-ungare Românii sunt însemnați în toți ani ca cei dintâi, atât în privința bravurii, cât și a sobrietății sau cumpătului, a perseverenței și a sănătății corporale. Iar puterea ostirii române pe câmpurile Bulgariei, în 1877—78, a fost pentru toți ca o revelațiune a caracterului românesc, moștenit dela străbuni, și a stors admirațiunea lumii.”

Aceasta scurtă, dar foarte merita caracterizare a firei adevărate românești, credem că e potrivită a o reimpresă în mintea fiecărui Român, azi, când spiritul timpului și ceața vremurilor grele ce

¹ Az erdélyi szászok multja vagyoni önkormányzatára vonatkozólag, p. 3—21.

necinstesc adeseori și se tăresc prin noroiu ca porcii. — Lectură admisibilă.

Astfel continuă până la sfârșit cu povești, legende, balade etc. din literatura diferitelor popoare d. p. Englezi, Unguri, Sârbi, Irlandezi, Alsașieni, Indieni, Caucazieni, Norvegieni, Elvețieni, Dalmățieni ș. a.

În acestea zugrăvește sentimente: de milă, de binefacere, răspătă milosteniei ș. a. Ped-apsa îngâmfării (în „Tăranul și Iisus Christos” pag. 127), a invidiei și a sgarceniei (în „Frațele sgarci”, pag. 129), calcarea cuvântului (în „Viteazul și înțeleptul șatym”, pag. 135). Neîncrederea unei bogăcie, murind și mirele în război (în „Lelinau și Norica”, pag. 143). Alegoria i-rnii și a primăverii (în „Fibun și Seegwun”, pag. 150). Fă bine și așteaptă rău (în „Hans și Balaurul”, pag. 151). Cei ce se iubesc, să nu-i despărta părinții (în „Pe munte”, pag. 155). Fata îngâmfată, mândră și inchipuită, care respinge pe toți petitorii și rămâne nemăritată (în „Fica Logelui din Veneția”, pag. 159). Isprăvile viteazului Sârbiilor Marcu Crahevic, epopee populară.

Toate acestea din urmă sunt accesibile pentru tinerimea școlară. Pentru retiparire însă în broșură separată, nu găsesse vrednică decât cel mult piesa: „Glucelul” (pag. 97), „Fica Logelui din Veneția” (pag. 159), și „Dragostea de aproapele” (pag. 52).

Sibiu, 19 Iul. n. 1912.

Dr. V. Bologa
dir.

parcurem, parăcă apasă întreg sufletul românesc, întunecându-i vederea clară spre calea viitorului. Căci ori cum s'ar schimba timpurile, — pe cari nu-i putere omenească să le țină în loc, — caracterul românesc va rămânea același. Și ce i s'a dat omului la naștere, aceea numai moartea îi poate lua.

Și de aceea, până vom trăi, ori ce opintire a dușmanilor noștri pe față, și a uneltirilor lor ascunse, ca să ne presinte în fața lumii alteam de cum suntem, va rămânea o neputincioasă răutate, o muncă de Sisifus. Dar pentru noi e bine, ca din vreme în vreme să ne ținem înaintea ochilor noștri oglinda clară a caracterului nostru bine definit, și din afirmarea lui atât de strălucită în vremuri trecute să culegem tărie pentru timpul prezent, și nădejde pentru vremile viitoare.

Să nu sperăm prea mult deodată, dar nici să n'avem nici o teamă de viitorul nostru.

Căci se pare, ca și când însași Providența a ținut să ne croiască o lungă cale pentru ajungerea locului de frunte ce odata ni l-a rezervat în lumea aceasta. Tocmai în vederea calităților noastre extraordinare, pare că suntem supuși unei aspre discipline a sorții, care vrea să ne pregătească pentru o situație, în care când vom ajunge vom avea lipsa de toată forța individualității noastre etnice, în care să ne menținem cu demnitate și pentru multe veacuri.

Deci frământările politice din jurul nostru să le considerăm ca o evoluție, din care se va desprinde o nouă constelație, care ne va deschide ochii, ca să vedem mai clar ca până aci: că adevărat în care parte sunt cei în cari ne putem încrede, și unde se găsește dușmanii neamului nostru. Ceea ce se petrece azi în Europa, ne va trezi mai mult ca ori când conștiința noastră de neam, și ne va arăta puncte mai clare de orientare pentru calea ce va trebui să o urmăm în viitor. Și ori cât de grele vor fi timpurile ce ne stau înaintea, caracterul nostru românesc ne este sgară ch-zărie, ca vom ști înfrunta, ca și în trecut, orice obstacol ce se va pune în calea propășirii noastre, care uneori poate fi opacită, dar zadărnica niciodată!

O voce serioasă în ora supremă

de un Arhiepiscop.

(Urmare).

În fine tot specializând zic, că pentruca cu mai mare efect să se poată aceasta mai înainte de toate ne trebuie *organe corespunzătoare*, organe, cari să planuiască bine și să pună lucrurile bine în lucrare. Va să zică, ne trebuie *o organizare școlară*, mult mai corespunzătoare decât cea de astăzi.

Noua organizare, după a mea părere, ar avea să se înceapă din centru, chiar de sus, dela mitropolie, se îmbrățișeze diecezele, să sprijinească și conducă organele lor centrale și să se estindă cu priveghierea până jos, în comune. Vreau să zic, că la ambele mitropolii să se înființeze oficii sau senat școlare mitropolitane *permanente*, compunându-se acestea din cei mai probați oameni practici, în litere, în administrațiune și didactică, unii pentru compunerea sau cenzurarea și editarea cărților de școală, alții pentru administrarea învățământului în centru și pentru controlarea aceluia, până la școala dela sat.

Am atins anume aceste două calități și respective recerinte față de bărbații de școală, pentruca numai cu una nu se poate ajunge scopul, de oarece alta este a face cărți de școală, și alta a conduce și a controla învă-

țământul practic, a inventa modul și mijloacele necesare pentru ridicarea de edificii școlare, pentru crearea salarelor învățătoarești și crearea de fonduri școlare, iar mai departe pentru informarea sau capacitatea părinților asupra folosului școlii și al învățământului, ca astfel pe deoparte se contribuie de bună voie la susținerea școlii, iar pe de altă parte să-și trimită pruncii regulat la școală. Aceste două diferite recerinte nu se află decât numai excepționalmente în prea puțini oameni deodată și laolaltă.

Senatele și respective oficiile școlare mitropolitane ar fi pentru introducerea solidarității și respective a armoniei necesare între toate părțile, ar fi pentru susținerea uniformității în toate institutiile școlare confesionale, atât în privința planului de învățământ, cât și a cărților de școală, cari introducându-se, se înțelege totdeauna cele mai bune, după unii și aceiași autori, în toate școlile române, s'ar compune mai cu înlesnire și ar putea fi premiate mult mai avantajos, putându-se da și cu mult mai ieftin, căci unde acelea trebuiesc astăzi în 5000 de exemplare, atunci vor trece 15-20.000 de exemplare.

Am atins, care ar fi chemarea organelor mitropolitane școlare. După aceeași chemare ele ar avea a controla și cursul învățământului prin eparhii, căci ce folos ar fi, dacă o parte ar progresa, cealaltă nu, ba ar regresa? S'ar naște din corpul național și bisericesc un monstru, de viață precară, scurtă. Membrul care nu progresează, mai curând ori mai târziu ar decădea, s'ar usca, și așa ar trage curând după sine slăbirea și decăderea întregului. Peste tot, un corp necompact, sau nesănătos în membrele sale, nu poate prospera, nu poate rezista, nici luptelor celor multe ordinare, cu atât mai puțin celor extraordinare, ale vieții. Nu este iertat să negrijim și să perdem nici măcar un satuleț, căci perzând azi ceva, mâne ceva, perderea ne devine regulă și decăderea, pierrea, numai o chestiune de timp.

Deci precum în toate organismele mai perfecte, și anume în corpul omenească, este unul superior, care are funcțiunea a îngriji de integritatea corpului și de uniformitatea nutririi și a funcționării acestuia, astfel și în societatea noastră bisericească trebuie se fie un organ superior, care se poarte de grije, ca celelalte organe inferioare să-și împlinescă esact funcțiunile lor. Apoi un atare organ pentru școale nu poate fi altul decât un *senat școlar mitropolitan*, investit cu autoritatea și capacitatea necesară, precum și cu mijloacele de lipsă. Am putea adaoga, că atari senat școlare mitropolitane la ambele mitropolii ar mai avea și chemarea, ca între ambele mitropolii române se stabilească o conțelegere frățească pentru casurile, când în cutare din comunele românești mici și cu două confesiuni, neputându-se ținea două școale confesionale, s'ar arăta necesitatea a se susține, cu puteri unite, numai una, pentru ambele confesiuni române.

Organizându-se astfel de senat școlare lângă mitropolii, ar urma organizarea senatelor școlare eparhiale, unde tot la câte 150 de școale ar trebui să se aplice câte un referent, totodată și ca inspector districtual peste acele școale, fiecare responsabil pentru școalele din districtul seu. Oficiul ordinar al acestor funcționari ar fi, nu numai a refera în consistoriu afacerile școlare din districtele lor, dar și a vizita măcar odată în an, în timpul prelegerilor, toate școlile din districtele lor și a raporta consistoriului esact despre starea aceluia.

În urma acestora ar veni a se organiza inspectoratele tractuale. Acestea ar trebui restrânse la un număr mic de comune, după opiniunea mea, până la 15, cel mult 20 de co-

mune, într'un inspectorat, pentruca inspectorul tractual să le poată cerceta cel puțin de douăori în an în zile de Dumineci și de sărbători. Intonez aici anume zilele de Dumineci și sărbători, fiind știut, că poporul are multă lipsă de sfat și îndemn pentru sprijinirea școlii și ameliorarea lefei învățătoarești, apoi și pentru trimiterea pruncilor la școală și pentru providerea lor cu cărțile necesare. Apoi atare sfat și îndemn numai în Dumineci și sărbători se poate adresa cu folos poporului, de oarece peste săptămână el de regulă lipsește de acasă, fiind ocupat cu economia și cu tot felul de trebi de ale sale.

Prevăd bine, că la noi inspectorii tractuali fiind protopopii, dâșii vor face mari greutăți, când va fi vorba de reducerea cercurilor lor de până acuma; prevăd și aceea, că dâșii vor mai avea și pe mulți alții de partinitori în opozițiunea lor contra reducerii tractelor. Știu aceasta dela congresul bisericesc din 1870, când a fost vorba de arondarea protopopiatelor, și unde persoane însemnate din congres au propus, ca protopopiatele se fie cât de mari, pentruca protopopii să se împutineze, și așa să se poată dota cu timpul mai bine. E drept, că dela acel congres până astăzi s'au schimbat mult împrejurările noastre. Atunci doream să avem puțini, ca să-i putem dota bine, astăzi însă trebuie să dorim a avea cât de mulți, ca să lupte mai cu folos pentru cultura poporului, identică cu salvarea bisericii vie.

Cumcă protopopiatele cele mari de astăzi nu se pot administra în mod cuviincios, va fi destul a observa aici că ele sunt tot cele de mai înainte de statut, adevărate de constituțiune. Se știe, că prin constituțiune s'au înzecit agendele oficiului protopresbiterial, că protopopii după statut sunt chemați a presida sinoadele parohiale și protopresbiteriale, esamenele școlare și altele. Apoi asemenea să știe, că un protopop, oricât de diligent ar fi, tot nu poate lucra astăzi de zeceori mai mult decât mai înainte.

(Va urma).

Un jubileu semi-secular.

— Scrisoare deschisă, adresată reprezentanților presei române. —

Domnilor redactori!

Luceafer între zilele noastre istorice e falnica zi, asupra căreia viu să vă atrag privirea, și care, pe cât euget eu, nu are a dispărea în chaosul uitării.

Dintre domniile voastre parte mare aveți pe atunci sufletul, ce acum vă animă, încă în misterioasele regiuni cerești, făcându-vă în eternul infinit.

Se împlinesc 50 de ani dela timpul ce astăzi îl reasum sub ochii noilor generațiuni.

E o pagină din cronică *renășterii române*, deamă de a fi cetită, știută, serbata de poporul ce beneficiază și va beneficia de evenimentul ce vouă să vă arat.

Iatraci, vă rog, cu mine, în camera legislativă din București. E ziua de 7 Februarie 1863.

Orele a. m. 11 au sunat. Deputații, aproape toți, sunt în sala de desbateri. Partidele politice toate, fiecare cu capii săi, sunt reprezentate în complet. Aci sunt albi, roșii, guvernamentarii-cușști, liberalii-independenți, brancoveniști, moldovenii-separatiști, până și cei cinci heliadiști cari-sgata a pune, la ocaziune, *poezia* pe tronul țarei.

Nu însă pentru lupte de principii, nici pentru lupte de canapea sunt adunați ei astăzi, toți reprezentanții națiunii, ci spre a așeza temelia podului ce se va ridica între întunec și lumină, între ignoranță și cultură, între miserie și fericire. Pod, care trecându-l națiunea are să ajungă a și în-deplini menirea pe pământ, spre a putea zice cu Alexandri, când Creatorul va cere socoteală Romanilor despre împlinirea misiunii lor: „În lume, Doamne, pe Tine te-am reprezentat”.

Pe pragul parlamentului se ivește ceva nou în țară: este o idee, care cere împă-mântare.

Greu a pătruns ea pe aiurea până la inima statului, până în fața reprezentațiunii naționale, dar România este ospitală. Câte idei mari nu au fost cu râvnă primite în ul-

timii timp! Nici acesteia, de sigur, nu i se va refuza intrarea. Ea și intră.

Noua sosită nu apare însă numai ca pură abstracțiune. Ea este încorporată. Are trup, suflet, viață, energie. Se înfățișează sub chip de tinărată fată, abia eșită din copilărie.

Un foc intern o conduce, cu putere o împinge înainte, tot înainte...

Mai eri juna română trecea esamenele toate la Sorbonna, urma înaltele cursuri la *College de France*, își făcea cu peana repede cunoscută renumele trebuitor spre a deveni membra „Societății oamenilor de literă din Franța”, a „Athenului” și a „Societății de știință, arte și literă din Paris”, spre a primi „Medalia de aur” pentru „Publicațiuni literare și pedagogice”. Mai eri tot în Paris i se tipărea de către „Societatea pentru cultura poporului”, pe speșele societății, opul „Organizarea învățământului fetelor în România”, ca să se răspândească zicea raportul celebrului pedagog D. Amyot, în Franța folositoare ideii ce acel op conține. Acum însă cauza din care și-a făcut scopul vieții o readuce în patrie.

Entusiasmul cauzei sale îi dă curaj, îndrăzneală. Indrăzneală și o nespuse năvitate.

Pare a nu-și da seamă, că prin ideile adunate în occident aduce țării sale o comoră, un talisman, merit a-i schimba fața, atât de naiv și modest se prezintă în camera legislativă română, în mână cu un voluminos manuscris și cu o scurtă petițiune.

Ajunsă în mijlocul sălii de desbateri, tinărată damă e înconjurată de deputați cunoscuți, cari o conduc la loja diplomatică deșeară, unde petițiune și manuscris i se iau din mână.

Frunzărute câteva momente de către următorii deputați: frații N. și C. Crezulescu, C. Negri, C. A. Rossetti, general Florescu, principii Gr. Brancovanu și Gr. Sturdza, hârtiile se remit lui C. Nicolescu, fost efor al școalelor și actual questor în parlament, care le depune pe biroulul presidial.

Sună 12 ore. În cameră se face apel nominal. Deputații își iau locurile. Mitropolitul țării *Nifon* ocupă fotoliul de președinte. Ședința s'a deschis.

La ordinea zilei este pusă petițiunea dsoarei *Constanța Dunca*. I se dă citire.

Petiționara cere țării pentru țară:

I. Învățământ obligator și gratuit pentru întreaga națiune.

II. Reorganizarea fundamentală a învățământului de fete.

III. Pentru fete școale speciale de toate gradele.

IV. Admisia femeilor la catedrele școalelor de fete.

V. Introducerea pedagogiei ca studiu obligator în toate școalele de fete.

VI. Școale normale pentru formarea de institutoare și profesoare.

VII. Școale feminine de arte și de meserii.

VIII. Orfelinate pentru fete cu anecșate școale profesionale.

IX. Învățământul fetelor pus sub supravegherea femeilor.

Pe lângă petițiune este ațutur un proiect detaliat de „Organizare a învățământului de fete”.

La finea lecturei se scoală deputatul *Ioan Brătianu*, care și obține cuvântul.

Cu voce răsunătoare, cu pătrunzătoare cuvinte propune:

„Luarea chestiunii în desbatere de urgență”.

Și acum iată momentul ce face din ședința corpului legislativ din 7 Februarie 1863 un lueafer, o zi de fală, zi istorică, zi rară în analele națiunilor:

„Urgența este votată de toți matidorii țării în deplină unanimitate”.

În discuțiunea ce urmează se hotărăște a se numi o comisiune de trei membri a parlamentului, spre a studia și raporta asupra proiectului prezentat.

Comisiunea se compune din: Iancu C. Cantacuzin, fost ministru, Ziz'n Cantacuzen, un erudit din Moldova și Costachi Nicolescu, fost efor al școalelor.

În sală se mai propune raport de urgență. Urgența e pusă la vot:

„Unanim e votată și astă urgență”.

Astfel cu entuziasm a fost primită „Ideea învățământului obligator” de aleși țerii, de boerimea română, mare și mică, de întreaga aristocrație de nume, de avere și de cultură. Astfel cu grabire s'a chemat poporul întreg și viitoare generațiuni la ospatul egalizator, la banchetul civilizațiunii.

Puține zile mai trecură și aprobătorul raport apare în cameră. E luat la cunoștință, desbătut, și iarăși în unanimitate primit și trimis de urgență guvernului spre studiere și aplicare.

În decurgerea aceluiaș an ministrul *Tell*, ascultând înaltul consiliu de instrucțiune, reorganiză în învățământul feminin

tot ce legile timpului permiteau a se organiza.

Totodată consiliul de stat fu însărcinat cu alcătuirea unui proiect de lege reorganizator a întregului învățământ public și privat.

Domnului Bozianu, membru al acestui înalt consiliu i se încredințează organizarea învățământului superior, dlui George Costaforu a celui secundar, iar în sarcina dlui Petre Poenaru, ultimul efor școlar al vechiului regim, cade organizarea învățământului primar și a învățământului de fete. Totul pe baza învățământului obligator și gratuit.

Caută să mărturisesc, că în astă lucrare consilierul de stat a fost ajutat — oficios — de dsoara *Constanța Dunca*, și oficial inspirat de „proiectul său de organizare a învățământului de fete”, aprobat și de camera legislativă și de ministerul de instrucțiune publică.

Prin lovitură de stat Cuza-Cogălniceanu din 1864, noul proiect școlar elaborat de guvern devine lege, și lege devine învățământul obligator pentru tot Românul.

Astă capitală revoluțiune pacifică deci nu s'a cefteuit, ca în multe alte țeri, pe prețul luptelor sau a vărsării de sânge, ci din inițiativa aleșilor țării, a cumerii legislative.

Cuvenit e deci, cred eu, domnilor redactori ai ziaristicii române, ca domniile voastre, cu ocaziunea împlinirii de 50 de ani dela acest memorabil eveniment, să binevoiți, sau prin publicarea adevărilor sus citate, sau prin mijloace ce aflați mai potrivite să-l aduceți la cunoștința poporului, generațiunii prezente, care din justă recunoștință s'ar alipi mai strâns de conducătorii săi. Știți bine, că unirea face puterea, iar puterea luminată duce departe, departe.

Cu înaltă considerațiune și sincere sentimente de colegialitate:

(Viena, Februarie 1913).

Constanța de Dunca-Schiau.

Dela sate.

Prelegeri cu schiopticonul prin comunele de pe lângă Făgăraș

Comuna Luța din tractul protopopesc al Făgărașului, înainte cu vre-o cinci ani, a făcut o norocoasă alegere de preot. Și-a ales atunci un adevărat păstor sufletesc, în persoana părintelui *Valeriu Literat*. Nu vese să mă estind asupra calităților personale ale acestui bun părinte, ci voi enara vre-o câteva din faptele sale cu adevărat frumoase, pe cari în scurtă sa activitate le-a savărit spre binele și folosul poporului. Fac lucrul acesta, ca să poată lua exemplii și alți păstori sufletești, cari având o mică turmă, ca cea din Luța, nu au curajul să înceapă nimic, ci nobilul imbold, ce trebuie să existe în fiecare preot, și-l înăbușesc cu credința, că fiind puțin, nu poți face nimic cu ei.

Comuna Luța abia are vre-o 60 familii, cari nici materialmente nu stau prea bine, totuși între aceste familii pâr. V. Literat prin sirguința sa a putut afla 12 bărbai, cari s'au înscris membri ordinari la Asociațiune, formând astfel o agentură, în urma cărei fapte a dobândit o frumoasă bibliotecă, din care poporul în lungile sări de iarnă, — în loc să înghea beutura jidanului, sleindu-și punga și sdruncinându-și sănătatea, soarbe sămânța științei datătoare de viață unui popor.

Prin zelul său s'a înființat o „Însoțire de credit”, care deși nu va putea arăta prea mari dobanzi materiale, va arăta cu atât mai multe rezultate morale. Însoțirea de credit s'a înființat cu scopul măret, ca din profit să se ajutoreze școala confesională, a cărei existență numai părintelui Literat este a să mulțum. Școala din cauza edificiului necorespunzător și din cauză, că salariul inv. nu era asigurat, a fost amenințată în diferite rânduri cu închidere; ba forurile administrative făcuseră pași necesari pentru înființarea unei școale comunale.

Dar în urma zelului pâr. Literat s'a renovat edificiul școlar și forurile administrative au trebuit să-l recunoască de corespunzător. Apoi a făcut cu poporeni împreună tot ce le-a stat în putință și în privința salariului inv., și astfel după multe ciocniri avute cu forurile administrative, școala confesională a putut fi salvată.

În decursul activității sale, cu conlucrarea inv. *Iosif Ludu*, a arătat mai multe producțiuni teatrale cu frumosul scop, ca din veșitul acelor producțiuni să se pună bază unui fond, pentru procurarea unui schiopticon pe sama bisericii. Anul acesta zelosul preot și-a ajuns scopul, procurând un schiopticon, cu care după ce a ținut o frumoasă prelegere poporenilor săi, și-a întins cercul de activitate și asupra comunelor vecine. A ținut frumoase prelegeri

în comunele Hurez, Beclean și Dridif, având luate în plan toate comunele mai apropiate și voină ca în modul acesta să împărtășească de bogatele sale cunoștințe cât mai mulți doritori de lumină. Prelegerea ținută în fiecare comună a cuprins aproape toate momentele mai însemnate din viața Domnului și Mântuitorului nostru *Isus Hristos*, dela zămislire și până la înălțarea la cer.

Influența binefăcătoare a astorfel de prelegeri asupra poporului este de mare valoare, mai ales acum, când ideile scălcate aduse de unii oameni, foști prin America, au început a roade la rădăcina marelui pom al credinței.

Dee bunul Dzeu neamului nostru mulți preoți ca părintele V. Literat! G.

Conferențele învățătoarești.

Convocare.

În conformitate cu prescripțiile din Regulamentul referitor la conferențele învățătoarești § 13, convoc și declar de convocăți pe învățătorii și învățătoarele gr. or. române din protopresbiteratul tractului *Sighișoara*, la conferința tractuală pe Joi 28 Februarie a. c. st. v. 9 ore a. m. ținând în edificiul școalei noastre din *Sighișoara*, cu următoarea

Programă:

1. Deschiderea conferinței.
2. Designarea notarilor, a comisiunii permanente tractuale și a verificatorilor.
3. Tema: „Dumnezeu întreit în fete, din catehism, temă practică pentru clasa IV. de învățătorul *Nicolau Oltean* din *Boiul mare*.”
4. Tema: „Disciplina școlară”, temă teoretică, de învățătorul *Aurel Popa* din *Sighișoara*.
5. Tema: „Poziția, suprafața și apele comitatului *Tarnava mare*”, temă practică pentru clasa a III-a din *Geografie*, lucrată și propusă de învățătorul *Cornel Mircea* din *Criș*.
6. Propuneri.
7. Încheierea conferinței.

Sighișoara, 26 Ianuarie 1913.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Cronică bisericească.

Istoricitatea persoanei lui *Isus Hristos* și importanța sa pentru prezent

Lupta pentru creștinism și însemnătatea ei cu privire la viața actuală a omeniei începe a lua iarăși o fază nouă. Cu deosebire în Germania cele două direcțiuni, cari sperază să stăpânească setea religioasă a poporului și fără ajutorul creștinismului, *monismul* și *noul budhism* — acesta în forma dată de *Hartmann* — s'au înțeles să răpună mai întâiu pe dușmanul lor comun, creștinismul, în forma practică din partea teologiei protestante. Ele purced astfel, că voesc să tragă numai consecvențele din aceea ce protestantismul a exprimat cu privire la creștinism și la tradiția bisericească. Lupta nu devine însă mai ușoară și mai puțin vehementă, fiindcă teologia protestantă nu e cruțată de reproșul neonestității.

Dintre moniști a combătut istoricitatea dzeescului Mântuitor *Kalthoff* din *Brema*, continuând astfel mai departe metoda școalei din *Tübingen*. La evanghelici vedea el, pretutindenea numai tendințele și curentii unei comunități reformatrice iudaice — stoice.

El pleacă dela teoria istoriei ecumenice, eschide însă din istorie pe toți oamenii mari și toate mișcările le reduce la necesitățile masei, care apoi însași își crează eroii săi.

Opoziția învățăcelor lui *Hartmann* contra teogiei moderne este acum și mai vehementă. Dupăce măiestrul însuși, — nu cu mult înainte morții — edase pentru a doua oară critica sa asupra *Evangheliei* lui *Isus* sub titlul „*Creștinismul Testamentului nou*” (1906), — îi urmăre învățăcelii săi, mai întâiu *W. Schnehen* cu un pamflet contra „cultului modern al lui *Isus*” și apoi *Arthur Drews*, cu afirmațiunea, că *Hristos* ar fi numai un fel de mit. *Drews* abia a făcut cercetări temeinice, cartea lui — partea cea mai mare — este o compilație după doi scriitori americani, cari credeau a fi descoperit date despre un „*Isus antecreștin*” și despre un „*Creștinism păgănesc*”, precum și după deosebite presupuneri ventilate mai înainte. La acestea adaugă apoi propriile sale speculațiuni mitologice. Așa d. e. *Asclepios* e pus alături cu *Chaleb* din *Test. Vechiu*, *Petru* cu *Proteus*, *Mielul* lui *Dzeu* — *Agnus Dei* cu *Agni*, zeitatea focului la *Perși*, — schimbări de cuvinte, cari ne reamintesc cele mai slabe categorii de artă etimologică ale cercetărilor pe terenul istoriei religioase din timpurile delatantismului străvechi.

Această carte abia ar fi produs oareșcare impresie, decumva autorul ei, sub egida societății moniste, n'ar fi cutreerat întreagă Germania ținând prelegeri, cari fiind apoi răspândite prin curentul ostil creștinismului și mai ales bisericii în păturile largi ale poporului, ajung la oareșcare importanță.

Direcțiunea ortodoxă a teologiei protestante, simțind pericolul ce o amenință din partea monismului și a noului budhism, a început o luptă aprigă contra lor, deși starea faptică a lucrului e atât de inofensivă, încât literatura strict științifică abia se ocupă cu aceste cărți, doar atât de puțin, precum se adresează știința medicală prin combateri științifice contra metodelor aventuroase de vindecări, cari vor mai fi încă aplaudate și vor afla crezământ.

Ce avem noi de a răspunde contrariilor? De ce ținem noi atât de mult, că *Isus Hristos* este nu numai o personalitate istorică, ci și *Dzeu adevărat* și ca atare ne înfățișează ființa creștinismului? De ce predicăm noi omului din veacul al XX, că în el își are sediul cel mai sublim ideal, care poate stăpâna dorința lui cea mai ferbinte după *Dzeu*, pe care nici metafizica și nici științele naturale, nici speculațiunea și nici cugetarea n'o poate satisface și stăpâna?!

Mai întâiu este dovedit în general, nu numai teza, că Cuvântul lui *Dzeu*, prin care s'a creat lumea, s'a făcut și Mântuitorul acestei lumi, luând trup omenesc și astfel a fost întemeietorul creștinismului, — ci în mod nepărtinitor se poate constata și conținutul învățăturilor sale. Putem urmări tradiția creștină, începând cu timpul apostolic, decând *Test. Nou* există în forma sa de acum.

Nu numai esența cuvintelor Mântuitorului sunt mărturisite în această tradiție, ci și epistolele sfântului apostol *Pavel* sunt amintite din partea ei. Din acestea, prima către *Corinteni*, și epistola către *Romani*, chiar și cea către *Evrei*, e amintită cel puțin în epistola lui *Clement Romanul* scrisă cam pe la a. 100 d. Chr.

Contra autentității epistolelor lui *Pavel* se indic motive interne, dar fără putere distructivă, — deoarece pentru ele vorbeste nu numai extraordinarul lor originalitate și autenticitate neînventabilă, ci înainte de toate conținutul teologic și bisericesc, care nu poate fi transpus în secolul II. În epistolele lui *Pavel* este dovedit *Iis. Hr.* în general, nu numai ca *Dzeu*, ci și ca om, născut din sămânța lui *David* și din *Fecioara Maria*, ca *Judeu*, „supus legii” ca pe cei de sub lege să-i mântuiască, fiind răstignit și apoi înviind din morți, și *Pavel* cunoaște și pe frații*) lui *Is.* (I. Cor. 1,5), cu deosebire pe fratele său *Iacob*.

Drews se opinteste spre a prezenta pe acești frați ca „frați ai sectei” lui *Isus*. Însă *Iacob* este numit „fratele Domnului” (Gal. 1,18) spre a putea fi deosebit de celalalt *Iacob* fratele lui *Ioan*. Atât de sigur este dovedit *Isus Hr.* la *Pavel*, încât până acum toți ceice neagă istoricitatea lui, au trebuit să declare de neautentice toate epistolele aceluia. *Drews* a întrelăsat aceasta, dar chiar de aceea poziția lui nu se putea susține. Cuvintele lui *Isus* sună pretutindenea în epistole, deși nu este el citat în tot locul. Înainte de toate este important, că la *Pavel* chiar în locurile cele principale s'a aflat conținutul esențial al cuvintelor lui *Isus*: „Unul va purta sarcina celuialt” (Gal. 6,2); „Toată legea e împlinită prin iubire către *Dzeu* și către aproapele”. Aceste cuvinte ale Domnului, le-a citat *Pavel* la locuri de frunte în epistola sa către *Romani* (13,8), iar acolo unde dezvoală pretenziunile sale morale, aplică cuvintele lui *Hristos* despre iubirea dușmanilor. Deci acesteia-i corespunde pe deplin aceea ce cunoaște *Pavel* despre ființa și caracterul lui *Isus*: abnegațiunea și devotamentul său (Rom. 15,2), blândețea și bunătatea sa (2 Cor. 10,1), iubirea și umilința sa (Fil. 2,5).

Din locurile induse, cari conțin numai momentele principale se poate vedea evident că am ști destul despre *Isus Hristos* chiar la caz că n'am fi în posesiunea *Evangheliilor*. Dacă acestea ne înfățișează atât de evident icoana ce o are *Pavel* despre *Hr.*, atunci aceasta este un argument pentru bunătatea și autenticitatea tradițiunii noastre.

Contra acestei tradițiuni se obișnuiează mai departe, că scriitorii necreștini din timpul acela nu amintesc despre *Hristos* și astfel nu-i dau nici o importanță. E drept, că nu toți scriitorii contemporani amintesc despre el, dar e fapt constatat că cei mai renumiți dintre ei o fac aceasta în cărțile lor de istorie, îndatăce istoriografia română e necesită de a se ocupa cu creștinismul. Așa de ex. *Tacitus* la istorisirea despre arderea *Romei* amintește de creștini, cari ar fi periculoși statului și zeilor, fiindcă se fereau de a jertli acestora.

Asemenea și *Iosif Flavu*, istoriograful iudeu de pela an. 90, amintește de „*Creș-*

*) La *Judei* verii primari se numeau frați.

tuș", adică Hristos, ocupându-se de el și de persoana lui. Dacă o face aceasta cu oarecare rezervă, la tot cazul ca-și avea motivele sale. În general el reținea creștinismul, deși nimenea nu neagă, ca pe timpul acele creștinismul deja a jucat un rol important. Dar felul cum vorbește acest scriitor despre Ioan Botezătorul, numindu-l filosof grecesc, arată că acest apologet al persoanei sale și al poporului său, numai pe lângă precauțiune este a se întrebuința.

Cei mai mulți dintre scriitorii de atunci ce puteau ei oare ști despre Galileanul, care vestise învățătura sa celor săraci și umiliți, care s'a umilit pe sine până la „moartea crucii"! Cum s'ar fi mai interesat ei deci de un astfel de „rabbi", care învăța cutriera de orașele și satele Palestinei în toată simplitatea, care însă avea toată puterea. (Va urma).

NOUTAȚI.

Zi de serbătoare în Arad. Mercuri, săptămâna trecută, s'au împlinit 10 ani, decând P. S. Sa Episcopul *Ioan I. Papp* a fost ales din partea sinodului eparhial electoral din Arad cap al diecezei pe care o conduce. Din acest prilej în catedrala din Arad a pontificat însuși P. S. Sa, cu asistență aleasă, iar după sevârșirea serviciului divin, înaltul Prelat a primit urările de bine ale credincioșilor sei și anume: ale consistoriului, ale corpului profesoral dela seminar, ale comitetului parohial, ale elevilor seminariali etc. Dorim și noi, ca serbătoarea de Mercuri se formeze pentru P. S. Sa Episcopul Aradului izvor de nouă putere pentru împlinirea înaltei sale misiuni, cu zel și înțelepciune, ca până acuma.

Cursurile „Asociațiunii”. În fața unui public numeros și-a dezvoltat domnul Dr. *Silviu Dragomir*, profesor seminarial, Duminecă la orele 5 d. a. în sala muzeului „Asociațiunii”, conferența despre „*revoluția robagilor români dela 1784*”, prezentând pe conducătorii acestei mișcări agrare și fapturile lor în lumină adevărată istorică. A vorbit apoi frumos domnul profesor Dr. *Emil Precup* despre diferitele soiuri ale poeziei populare, produs al genului poporului român. Duminecă în 23 Februarie va vorbi domnul Dr. A. *Crăciunescu*, profesor seminarial, despre „*trecerea dela păgânism la creștinism*” și domnul Dr. S. *Dragomir* despre „*revoluția luptătorilor pentru naționalitate*”. Inceputul la orele 5 d. a. Prețul de intrare 30 bani. Pentru studenți 10 bani.

Procesul lui Désy. Procesul intentat din partea ministrului-prezident *Lukács*, fostului secretar de stat și acum deputat kosulhist *Désy Zoltán*, pentru calomnie (i-a spus că e panamist!), s'a pertractat luni și marți la tribunalul din Budapesta. Acusatul a fost declarat vinovat și a fost pedepsit cu o lună închisoare și 400 cor. amendă.

Și-a retras demisia. În urma insistențelor puse din partea mai multor colegi, cum și în urma faptului, că comitetul sau electoral i-a votat încredere, domnul *Emil Neugeboren*, deputatul Sibului, și-a retras demisia și rămâne și pe mai departe deputat al Sibului în dieta țării.

Rescumpărare. Domnul *Parteniu Cosma* directorul „Abinei”, își rescumpără felicitările de ziua onomastică, dăruind 20 cor. școlii de industrie a reuniunii femeilor române din Sibiu.

De pe câmpul de războiu nu a sosit nici o știre mai însemnată. Să pare că beligeranții sunt obosiți și istoviți și nu cutează să se apuce de o luptă decizătoare. Într-o Românie și Bulgaria decurg pertractările pentru rectificarea granițelor și se afirmă, că cu bune prospecte de succes.

Concertul Dnei Lucia Cosma. Anunțăm cetitorii noștri, ca în 28 Februarie a. e. în presara balului aranjat de tinerimea română din Sibiu, Dna Lucia Cosma va da un concert în favoarea Reuniunii femeilor române din loc. Dna Lucia Cosma e în-deajuns cunoscută la noi ca artistă: Are glas sonor și curat ca argintul; e stăpână deplină peste voce; nuanțează și pune înetă în interpretare: O artă din care se desface o notă de distincție aristocratică. Cel mai frumos prețiu pentru balul tinerimii din Sibiu. Iudemnăm publicul să participe în număr cât se poate mai mare la aceste seri de serbătoare.

Indreptare. În fruntea numărului de astăzi al ziarului nostru s'a tipărit cu greșeală „Marți, 7/20 Februarie”. Să se citească „Joi, 7/20 Februarie”.

Admoniere. Locuitorii de pe teritoriul orașului Sibiu, în restanță cu dările publice de pe anul trecut, cum și de pe primul quartal al anului curent, sunt provocați să-și achite datoria în curs de 8 zile dela aceasta admoniere, căci în cas contrar, fără a li se mai trimite o altă admoniere specială, se vor încasa dările restante pe cale execuțională dela ei.

† Preoteasa Maria Purdean, n. Marchiș, a decedat Mercuri în 12 Februarie 1913, dimineața la 9 oare, și a fost înmormântată în cimiterul bis. gr. orientale din Gârbov, Sâmbătă în 15 Februarie. Odihnească în pace!

Omor. În Viena a fost ucis Marți, în gara de nordvest, deputatul *Franz Schuhmeier*, un fruntaș al partidului social-democrat, cu un glonț de revolver, descărcat asupra sa de muncitorul creștin-social *Kunschak*, care a fost imediat arestat. La înmormântarea lui *Schuhmeier* au participat peste 500 mii de oameni. Motivul omorului ar fi fost ură personală și răzbunare.

† Alexandru Djuvara, fost ministru, fruntaș distins al partidului național liberal din România, a decedat Vineri în București și a fost înmormântat eri, Marți, cu solemnitate mare.

Gimnaziu slovacesc. În orașul Stara Pazova din Croația se va înființa un gimnaziu slovacesc. Este prima școală secundară în Croația, în care limba de propunere este cea slovacă.

Tablou prețios. Din galeria de tablouri a lordului *Border* în Newyork s'a vândut o pânză de *Rembrandt*, reprezentând pe *Lucreția*, pentru suma de 130 mii dolari.

Misiune rusească în România. Ziarul *Ruscoe Slovo* scrie, că țara va trimite earăși o misiune specială la București. Misiunea aceasta va aduce daruri bogate, destinate de suveranul rușilor pentru ministrii români și pentru toți demnitarii curții, cari au participat la festivitățile împreunate cu primirea marelui duce *Nicolae* și cu predarea bastonului de mareșal pe seama regelui *Carol*.

Ofițeri francmazoni. Ministrul de război belgian a dat un ordin, în care ofițerii sunt provocați să părăsească logele francmasonice, căci la din contră vor fi destituiți. Numeroși ofițeri au declarat, că nu se supun ordinului dat de guvern, deoarece zic ofițerii, însuși regele *Leopold* fusese francmason și mulți alți domnitori sunt și astăzi membri ai logelor amintite.

O vorbire importantă. Rectorul universității vienez, profesorul *Weichselbaum*, a ținut Duminecă o prelegere pentru studenți, vorbind despre obiceiul de a consuma băuturi alcoolice. Oratorul constată, că alcoolismul face mari stricăciuni în toate păturile sociale, alături de tuberculoză. Cu ajutorul proiecțiilor de schiopcon și a tabelelor arată înaruriile molestoare chiar și în cazuri, când alcoolul se consumă cu moderațiune. În institute de alienați, 70 procente dintre bolnavi aparțin alcooliceilor. Rectorul universitar pledează pentru abținerea totală, deoarece „cumpătarea” este o noțiune foarte elastică, și în sfârșit toți băutorii sunt la început — cumpătați. Ape-lând la tinerimea academică, învățatul profesor spune că tocmai persoanele din clasa intelectuală trebuie să servească drept datătoare de pilde bune, căci clasa cultă este responsabilă pentru viitorul fiecărui popor.

Bal în Alba-Iulia. Damele române din Alba-Iulia invită la Balul costumat, care se va aranja Duminecă în 2 Martie n. în sala readei orașenești din loc. Inceputul precis la orele 9 seara. Prețul de intrare de persoană 4 cor., de familie 10 cor. Pentru dame costumul național este obligator. Venitul curat se va da în părți egale „Fondului ziaristilor români” și „Corului local”.

Coroane eterne. În loc de cunună peritoare pe cosciugul mamei sale *Rafila Opreș n. Hadâr*, decedată în Armeni, fiul său *Moise Opreș*, presidentul Insoțirii *Raiffeisen* de acolo, a dăruit: 10 cor. la „Fondul ziaristilor români”; 5 cor. la fondul „*Victor și Eugenia Tordășianu* pentru înzestrarea fetelor sărace” și tot 5 cor. la „Fondul de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare pe seama meseriașilor români sibiieni. Odihna vecinică răposatei și mângâiere celor în viață!

Mulțămită. Dl Dr. *Nicolae Popa* din Brăila a colectat pentru biserica din Telechiștea, com. Făgăraș, următoarele sume: Dr. N. Popa 10 lei, Mircea Popa 2 lei 50 bani, C. Pana 10 lei, C. Caviliș, C. Niculau, V. Niculau, N. Cojocariu, câte 4 lei, Nae St. Mihalca 5 lei, Radu Ionescu, G. Vasile, câte 2 lei, N. Popescu 1 leu. Costi *Nicolau*, *Elena Nicolau*, *Elena Herescu*, câte 2 lei, G. *Eremie* 20 lei, A. Pana 5 lei, Dr. *Nic. Popa* plus 50 bani, laolaltă 80 lei, sau 73 cor. 60 fil. În numele parohiei aducem mulțămiri. Telechiștea, în 10 Ianuarie 1913. *Iosif Marta* preot. *Candid Chiușdeu*, epitrop.

Pentru ziua numelui. La convenirea socială a Reun. meseriașilor sibiieni următorii au dăruit din prilejul onomasticeii la *Fondul Victor și Eugenia Tordășianu*, pentru înzestrarea fetelor sărace, și anume: *Ioan Radu*, măcelar, *Ioan Igaaton*, dir. cor. *Ioan Buga*, funcț. la banca de asig., *Ioan Mărgineanu*, lăcătuș, *Ioan Metea* maturizant, inv. lăcătuș, *Ioan Gheaja*, inv. măsar, *Ioan Șerban* cismar, *Ioan Topolog*, zidar, *Ioan Moldovan*, zidar, *Ioan Limpede* pantofar, *Ioan Borșa*, căciular, *Ioan Ișan*, paraclicer, *Ioan Solomon*, *Ioan Mailat* și *Ioan Florescu*, serg. majori, *Ioan Pinciș*, *Ioan Marcu*, *Ioan Feldiorean*, *Ioan Pleșa*, culeg. tipografi, *Ioan Coșa*, calfă de práv., *Ioan Vasiliu*, calfă de libr. fie-care câte 20 bani; *Ioan Baciș*, pantofar, *Ioan Balu* propr., *Ioan Precup*, contabil, câte 30 bani, *Ioan Sever Petrașcu*, *Ioan Moldovan*, sodal cismar, câte 40 bani, *Ioan Jurcoiu*, notar (Rășinari), 50 bani, *Ioan Petrașcu*, croitor, *Ioan Coman*, lăcătuș, câte 1 cor., apoi *George Săsarman*, pantofar, soția sa *Maria* și copiii *Victoria* și *Traian*, câte 25 ban=1 cor.; *George Miclea*, soția *Paraschiva* și copiii lor *Vița*, *George* și *Elena*, câte 20 bani=1 cor.

Cărți și reviste.

Românul Târnavan este titlul unui nou ziar românesc, care apare lunar în Dicioșmărtin. Cum vedem din numărul prim, primit la redacție, e întocmit anume pentru trebuințele poporului român din comitatul Târnavei mici. Abonamentul 1 cor. 50 fil. pe anul întreg. Li dorim viață lungă.

Viitorul. Am primit numerii 1-6 din „*Viitorul*”, revistă bisericească și didactică. Are un cuprins bogat și de interes pentru preoți. Revista apare sub conducerea dlui *D. G. Boroianu*, ca director. Prim redactor e *V. Oiaga*. Abonamentul 6 lei pe an. Administrația: București, Str. Negustori 19.

Din Fluerașul, eselența revistă ilustrată pentru copii, am mai primit la redacție numărul 8 și numărul 9. Cuprinsul lor e plăcut la cetire și instructiv. Micii cărturari le vor fi primit cu aceeași bucurie, ca pe celelalte. Revista apare în București, de doi-ăori pe lună. Abonamentul face 6 lei pe an. Redacțiunea și Administrația: București, Strada Oțetari, numărul 6.

Revista Teologică, nr. 2 din 15 Ianuarie 1913 cuprinde: Protopopiatul unit la Brașov, de *I. Lazar*. Există o viață viitoare? după *F. Thomas*, de *D. Cornilescu*. Principiile ortodoxiei, trad. de *I. Beleuță*. Să cetim sf. Sriptura, de *A. Popovici*. Predică la Dumineca Vameșului și a Fariseului, de *Dr. I. Felea*. Mișcarea literară, de *N. B. Cronică* bisericească culturală. Tipicul cultului religios. — Abonamentul 10 coroane pe an. Adresa: *Dr. Nicolae Bălău*, redactor și profesor seminarial, Sibiu, Strada *Reissenfel* nr. 11.

Candela, foaie bisericească literară, nr. 2 din Februarie 1913 cuprinde: Materialismul ca sistem filosofic, de *Dr. Ștefan Saghin*. Exodul, de *Dr. V. Tarnavski*. Predică la sf. Trei ierarhi, de *V. Percce*. Evoluționismul și depravaționismul, de *V. Simiganoșchi*. Tratatul s. Atanasie, de *Dr. S. Pușul*. Comunicări. Intrebări și cazuri pastorale. Cronică. — Abonamentul 8 coroane pe an. Redacția și administrația se află în reședința arhiepiscopala din Cernăuț.

Cosinzeana. A apărut revista literară ilustrată săptămânală „*Cosinzeana*” Nr. 7 din 1913, cu următorul cuprins: *Vasile Stoica*: Ion Anestiu, articol. *Elena Farago*: Schiță, poezie. *I. Dragoslav*: Sacul lui *Bumbac*, poveste. *C. Cosmin*: Aduce vântul, poezie. *D. Tomescu*: Săptămâna literară. *N. Crainic*: În cimitir, poezie. *G. B.*: Quadratus și a luat crucea sa, schiță. *Liviu Marian*: Eternul joc, poezie. *Lăzăr-Ciara*: Floarea *Betulei*, roman. *Flori de-o zi*: *L. C.*: Un jubileu rar. *S. B.*: Entuziasm târziu. *R. M.*: Restaurantul din *Vestminster*. Cărți primite la redacție. Scrisori dela redacție; ilustrații. Abonamentul e 12 coroane la an. Intre abonații cari își plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârșitul anului 25 biblioteci a 10 cor.

Les revendications de la Roumanie, par *I. G. Bibicescu*. București 1913. — În legătură cu evenimentele recente din Balcani, scrierea dlui *Bibicescu*, excelent motivată, se ocupă cu revendicațiunile României. Rea-sumând un studiu apărut în limba română, autorul broșurii franceze dovedește pe temeiul documentelor, că România nu cere decât dreptul său consacrat în mare parte prin tratatul dela Berlin și prin interese ce nu sunt numai ale sale, ci ale Europei întregi.

Pocății, cuvântări bisericești asupra așa numiților pocății (adventiști, nazarieni), de *Dr. Nicolae Brânău*, paroh în Vulcan. Tipografia *Teodor Muntean*, instalație cu electricitate. Petroșeni, 1913. Un volum de 211 pp. Prețul 3 coroane.

Sezătoarea Săteanului nr. 1 din Ianuarie 1913 cuprinde: Pe drumul uni nou an. *Spiru C. Haret*, de *Gh. Dumitrescu*. Ultima operă și cel din urmă discurs al lui *Haret*. Lucruri de nimic, de *Ion Slavici*. Deșteaptă-te române, de *D. Teleor*. Nu-l vom uita. Diverse. — Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 51. Abonamentul?

Vatra Școlară, redactată de *Dr. Vas. Stan* și *Dr. P. Roșca*, nr. 2 din Februarie 1913 cuprinde: Cătuși aurite. Analogia între dezvoltarea individului și a speciei, de *Dr. Pavel Roșca*. Critica sistemului de educațiune al lui *Rousseau*, de *Dr. Petru Pipoș*. Exercițiu de compunere, lecțiune practică, de *Izidor Dopp*. Din viața școlară: Monografia școlii elementare gr. or. române din *Branișca-Bicâu*, de *N. Bembea*. Folioasele întrunirilor învățătoresci, de *Ananie Boldor*. Dare de seamă: Studii asupra educației morale și estetice de *G. G. Antonescu*, de *Dr. P. Roșca*. Salariisarea învățătorilor. Premiul „*Andrei Mureșan*”. Progresele școlii în Rusia. Școala primară în Olanda, în Japonia etc. — Abonamentul pe an 8 coroane. Adresa: *Dr. V. Stan*, prof. sem., Sibiu, Piața *Hermann* nr. 4 a.

Teatru.

Astăzi, Mercuri, se dă comedia „*Mein Freund Teddy*”, iar mâine, Joi în beneficiul cântărețului *René Sieger* opereta „*Betelstudent*”.

Convocare.

Pe baza hotărârii luate în ședința direcțiunii și în conformitate cu §-ul 44 din statute să convoacă prin aceasta

a XIII-a adunare generală ordinară

a „*Reuniunii române de înmormântare din Sibiu*” pe Duminecă în 23 Februarie n. 1913 la orele 11 a. m., în localitățile „*Reuniunii sodalilor români din Sibiu*” (Strada *Brunkenthal* Nr. 17, etaj), cu următoarea

Ordine de zi:

1. Prezentarea raportului general pro 1912.
 2. Cenzurarea și aprobarea rațiociniilor pro 1912.
 3. Înscuțirea acvării (cumpărării) obiectelor întreprinderii de înmormântări (pompe funebre) și în legătură, aprobarea hotărârii direcțiunii referitoare la îndatorirea membrilor de a se folosi la cazuri de înmormântări de aceasta întreprindere a *Reuniunii*.
 4. Eventuale propuneri independente.
 5. Verificarea sumarului adunării generale.
- Invităm la aceasta adunare pe toți membrii Reuniunii noastre.
Sibiu, 13 Februarie 1913.
Direcțiunea „*Reuniunii române de înmormântare din Sibiu*”.
- Pant. Lucuța*, *Victor Tordășianu*,
prez. director. secretar.

Ajutor unei coriste.

(Concurs)

În conformitate cu hotărârea subscrisului comitet se scrie prin aceasta concurs pentru conferirea din venitul curat al „*Convenirii noastre sociale*” din 26 Ianuarie c. a unui ajutor de cor. 200, în care se cuprinde și contribuția de cor. 100 a marelui binefăcător *Vasile Stroescu*, pentru acea coristă a Reuniunii noastre care, în scopul înmulțirii cunoștințelor sale, fie în cusătorie, fie în modistărie, sau în tricotaj, dorește să urmeze un curs superior în străinătate.

Reflectantele la acest ajutor au să-și înainteze cererile, adresate comitetului nostru cel mai târziu până la 13 Martie n. c., la cari să se alăture câte o adevărată despre faptul că:

- a) au fost sau sunt coriste de ale Reuniunii noastre,
- b) că au făcut un curs de cusătorie sau de modistărie, respective de tricotaj.
- c) sunt primite la un curs de cel puțin 6 săptămâni în străinătate,

d) în afară de ajutorul din acest concurs mai dispun și de alte mijloace bănești, recerute la susținerea în străinătate.

Concurențele, cari vor dovedi, că în afară de cor, au conlucrat la ședințele literare și la celelalte producțiuni publice ale Reuniunii, vor avea întâiutate.

Suma de cor. 100, contribuită de marele Stroescu, beneficianta o va primi la plecare, ear ceealaltă sută după ce va dovedi cu atestat de frecventare că urmează cursul.

Sibiu 15 Februarie n. 1913.

Comitetul Reuniunii sodalilor români din Sibiu.

Vic. Tordășianu
prezident.

Stefan Duci
notar.

Economie.

O carte de viierit.

Nu de mult a eșit de sub tipar o carte nouă intitulată „Cultivarea viei, mănucarea vinului, morburile și vindicarea lor”, scrisă de *Daniil D. Graur*, învățător, și proprietar de vie. Din partea presei cartea s'a bucurat de o primire elogioasă. După ce însă lucrarea sus-amintită nu prea intru-nește însușirile, cari i se atribue, află cu cale a-mi spune și eu părerea asupra ei.

Opul tractează un material foarte bogat și de însemnătate pentru viieri, încât dacă nu ar suferi de anumite greșeli, ar putea aduce frumoase foloase.

Orice op literar trebuie să întrunească două condiții esențiale: una, forma corăspunzătoare în care trebuie să se presinte, ear alta esența respective conținutului, care deasemenea trebuie să fie adevărat și să reziste criticei obiective științifice.

Opul dlui D. Graur nu întrunește nici una din aceste două condițiuni. Limba pe care o folosește, e cât se poate de slabă și denotă un mod de gândire și de compoziție stilară cu totul străin de cel românesc.

Lucrul se poate esplica în 2 feluri, sau că autorul a studiat în școli străine și a neglijat prea mult limba maternă, sau că la scrierea opului a consultat mai mult scriitori străini (maghiari) decât români.

Probabil să fie subversat însă amândouă aceste împrejurări. Vreo-câteva specimene din opul dlui D. Graur, cred că ne lămuresc pe deplin asupra valorii lui literare.

Deja titlul opului nu sună bine româneste „mănucarea vinului”. Dacă ar fi folosit cuvântul „îngrijirea vinului” ar fi fost mai românesc, mai popular și nu ar îndrepta gândirea cetitorului la cuvântul un-

guresc (bor-kezeleşe). Și cuvinte de acestea traduse verbal din ungurește, cari schimonosesc cu totul limba română sunt multe în op. La pag. 6. poleul dela staminele florilor îl numește *colb bărbătesc-himpor* (ung); pag. 7 oluită-oltott, în loc de altuită. Peste tot terminul literar românesc e „altoiu” și „a altoi”, ear nu oltoiu. La pag. 197 eată ce serie „vinurile prin dospire deschisă, se coc mai iute...” earăși ungurescul (a bor érese); pag. 238 vorbește despre „sdrobirea sură” a vinului; las' că *vin sur* e un nonsens, — și espresia aceasta nici nu se folosește în literatură, dar și cuvântul „sdrobirea” vinului e o traducere fidelă din ungurește (bor-törése), care abia se va folosi la numirea boalei, de care vorbește autorul. Cel puțin eu nu am auzit-o. Dealtfel autorul înțelege sub sdrobire, alterarea coloarei vinului, prin contactul prea mare al acestuia cu treverile resp. cu aerul, când coloarea bate în brun.

O multime de provincialisme folosește apoi autorul fără a indica și terminul literar al noțiunilor, prin ceeace îngreunează foarte mult înțelegerea obiectului. Așa e la pag. 10 țarfă-țarină, la pag. 37 mănăntătoare-măruntire, trasul la mamă-botășire; pag. 180 învăluite-amestecate; pag. 182 putoane (putony, ung) buturi; pag. 188 buclan-butoiu; pag. 190 oca din jos, în loc de gaura cepului dela bute; la pag. 173 serie de „îngropare” cu soluție de peatră vână, în loc de *împregnare* sau *tratere* cu soluție de peatră vână.

Greșelile cele mai mari, de cari suferă opul, sunt fără îndoială cele stilare. Un limbaj forțat, nenatural, de multe ori și din punct pe vedere al sintaxei de dificultat, se resimte în tot opul. Vreo câteva specimene. La pag. 2 alin. 2 autorul vrea să fie popular și începe astfel „oamenii învățați după-ce au văzut, că vile cele frumoase de odinioară, cari *împărțiau* atâta dar și fericire”.

Tot la pag. 2 al. 3-lea eată ce cetim „este însă o mare greșală la poporul nostru, că lucrurile, cari să *poftesc* la vie, le fac după datina din bătrâni”.

Tot pe pag. 2. alineatul ultim începe „și fiindcă aceste ținuturi sunt locuite și de români, mă îndeamnă a descrie lucrarea viei așa precum *poftesc* aceste ținuturi”.

Construcții de acestia bizare se află apoi mai pe toate paginile. Mai găsim și numiri poete și contraziceri.

La pag. 98 vorbește de tăiatul viei și-l zice „tunsul de primăvară”. Abia cred să se folosească undeva în locul tăiatului viei numirea aceasta.

La pag. 106 vorbește despre un metod usitat la tăiatul viei și-l numește »tun-

sul în rudă”. Numirea potrivită e metodel „nuia lungă”. „punte” sau „cordon”. Puțini cetitori vor înțelege pe autor, având cuvântul, „rudă” cu totul alt înțeles, decât „nuia lungă”. Tot pe pagina aceasta serie mai în jos: „după *îndrumarul* dat de Ministru.” Deasemenea se folosește și „îndrumăciunea”. Astfel de cuvinte cred, că au trecut de mult în domeniul istoriei limbistice române.

La pag. 111 vorbește despre metodel de cultură al viei nimit „metodel de cereuire” și zice „mlădițele de pe cercuri le creștem de roadă, iar cele de pe cepuri le creștem de ogor”.

Eu cunosc mlădițe sau lemne de roadă, lemne de prăsilă și lemne de rezervă. Cele de prăsilă aduc pe anul viitor roadă. Autorul pe acestea le numește de „ogor”, fidelă traducere a cuvântului unguresc „ugarhajtas”. În alineatul proxim confundă noțiunea „butuc” cu „trunchiu”, când zice, că toamna se retează cercurile de pe butuci. Cercurile se fac pe trunchiu, nu pe butucul viei, deci de pe trunchiu se vor și tăia.

La pag. 112 alineatul al 2-lea descrie tăiatul viei în anul al 4-lea și după-ee ne arată, că în anul al 3-lea toamna sunt 3 lemne pe partea de sus a trunchiului, eată cum continuă: „în anul al 4-lea, tăiam 2 vite de deasupra de pe cepul din sus de cerc, iar pe cele două din jos le tăiam în câte 2 ochi”.

Aici se ivește o lacună în descriere, întrucât autorul nu spune cum e tăiatul în anul al 4-lea primăvara, ci numai toamna, căci altcum nu poate figura cercul în descriere, ce o face mai sus. Peste tot, tăiatul viei în toamna anului al 3-lea respective în primăvara anului al 4-lea rămâne la chibzuiala cetitorului, după-ee și ilustrațiile de pe pagina 113 ne arată vița numai cu anul al 3-lea și al 5-lea, ear ilustrația care ar avea să presinte figura viei în anul al 4-lea lipsește cu totul. Aici a făcut o mare greșală autorul, mai cu seamă că figura respectivă se află în opul, de unde s'a luat ilustrațiile, din motivul că în Ardeal, deci cu deosebire la poporul român, viea să cultivă cu deosebire după metodel acesta. Dealtfel în introducere promite, că va insista mai mult asupra metodelui pe care-l „*poftesc* acele ținuturi”, dar nu se ține de promisiune.

La pag. 179 alineatul I. vorbește despre pregătirea buților noui, spre a putea pune vin în ele, și recomandă a le umplea mai întâiu cu apă rece vreo 2 săptămâni, apoi a le opări cu apă ferbinte și sodă. Autori competenți recomandă mai întâiu clătirea resp. opărirea cu apă ferbinte și

numai după aceasta clătirea cu apă rece. E și natural, deoarece apa ferbinte disolvă mai ușor materiile stricăcioase din lemn. Numai după aceasta se pune apă rece și se golește de mai multe ori spre a se curăți cât se poate de bine.

La pag. 125 vorbește despre peronosporă și despre modalitatea nimicirii acesteia prin mixtură bordoleză. Aici autorul e cât se poate de confus. Pe pag. 125 scrisă „mixtura se face de un procent, adică mai slăbuță, când într'o sută litre de apă punem 1 k/g. de peatră vână și 1 klg. de var netopit (nestins)”, la pag. 127 alineatul I serie „la stropitul dintăi folosim mixtură de un procent (1 klgr. de peatră vână și 2 klgr. de var nestins la 100 l. de apă). Cetitorul se va întreba, care e adevărul și unde e sminteala. Eată două aserțiuni cu totul contrare despre același lucru.

Dealtfel adevărul e, că 2 klgr. de var stâns se folosesc la 1 klgr. de peatră vână, ear nu var nestins. La pag. 126 earăși afirmă autorul un nonsens, când constată, că dacă e prea multă peatră vână, în soluție, hârtia roșie de lacmus se învinețește. Eu știu, că dacă e prea multă peatră vână, prin urmare e tare soluția, are reacție de acid și atunci hârtia roșie rămâne tot roșie; și numai dacă soluția are reacție de basă, adică e bună, se învinețește hârtia roșie.

Abstragând dela alte multe greșeli mai mici, cu deosebire de formă, eu cred că singură greșala aceasta îi reduce într'a-tăta valoarea cărții dlui D. Graur, încât ea trebuie revăzută și întregită, căci altcum produce numai zăpăceala și neorientare în cunoștințele acelora, cari o vor ceti, eventual ar voi să culegă foloase reale din ea.

Constat, că partea privitoare la îngrijirea vinului e mai bine lucrată și cu mai multă temeinicie scrisă, așa, că separat tipărită ar face bune servicii, bine înțeles îndreptând părțile defectuoase.

Dealtfel spre orientarea cultivătorilor de vii români din patria noastră constat, că în timpul din urmă s'a îmbogățit și literatura noastră economică din ramul vieirului cu lucrări folositoare. Inv. N. Iosif a scris o broșurică mică pentru popor din acest ram, sub titlul „*Vierul român*” 1906, ear prof. Nicolau Pop a scris „*Sădirea și cultivarea viei*”, 1908, cea dintăiu pentru popor, a 2-a pentru cărturari, ambele superioare opului dlui D. Graur, atât ca limba tehnică, cum și ca claritate de idei.

Ioan Ofoiu
prof. seminarial.

„CASSA DE PĂSTRARE ÎN MERCUREA”, societate pe acții.

130/1913.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului „Cassa de păstrare din Mercurea”, societate pe acții, sunt convocați la

a XV-a adunare generală ordinară,

care se va țineă **Duminecă, în 16 Martie st. n. 1913, la 2 ore p. m.**, în localul din Mercurea al institutului cu următoarea

Ordine de zi:

1. Deschiderea adunării, numirea notarului, a doi scrutenători și alegerea a 2 verificatori ai procesului verbal.
2. Raportul direcțiunii, bilanțul anual și raportul comitetului de supraveghiere.
3. Aprobarea bilanțului pe 1912, distribuirea profitului curat și votarea absolutului.
4. Fixarea prețului marcelor de prezență pentru membrii direcțiunii și ai comitetului de supraveghiere.
5. Alegerea a 2 membri în direcțiune pe 5 ani.

Întrucât nu va fi de față, respective reprezentat numărul recerut de acționari la adunarea generală din 16 Martie, în sensul §-ului 20 din statutele societății, adunarea generală se va țineă în 23 Martie st. n. 1913, cu aceeaș ordine de zi, la timpul și locul indicat.

Domnii acționari, cari voiesc să ia parte cu vot decisiv la adunarea generală sunt poftiți, în sensul §-ului 17 din statute, să depună cu 48 ore înainte de adunare acțiile scrise pe numele lor, respective pe numele acelora pe cari îi reprezintă, precum și documentele de plenipotență la cassa societății noastre, eventual până în 11 Martie st. n. a. c., la cassa institutelor «Albina», Sibiu, «Cassa de păstrare (reuniune)», Săliște și «Brădetul», Orlat.

Mercurea, la 16 Februarie 1913.

(44) 1-1

Direcțiunea.

Activa.

	K	f
Cassa	31,520	40
Cambii	403,372	—
Cambii cu acoperire hipotecară	289,663	—
Împrumuturi hipotecare	208,996	—
Obligațiuni cu cavenți	299,419	—
Conturi-curente debitoare	255,123	82
Efecte	89,820	—
Depun. fondului general de rezervă	68,485	10
Depun. fondului de binefaceri	7,754	12
Împrumut din fondul de binefaceri	4,000	—
Depunerile fondului de penziuni	7,874	28
Casa institutului, magazia cu pînă și alte realități de vânzare	162,810	98
Mobilier	3,826	11
după amortizare de	426	11
Diverse conturi debitoare	2,994	51
Interese de reescont	1,161	58
Interese dela efecte	3,421	21
Interese restante	7,182	87
	1,846,998	87

Contul Bilanț cu 31 Decemvrie 1912.

	K	f
Capital societar	31,520	40
Fond general de rezervă	68,485	10
Fond special de rezervă	29,817	48
Fond de binefaceri	11,754	12
Fond de penziuni	7,874	28
Depuneri spre fructificare	1,185,895	88
Reescont	73,156	—
Cont-curentul creditorilor	110,648	76
Dividende neridicate	336	—
Diverse conturi creditoare	14,211	32
Interese anticipate pro 1913	11,460	65
Profit curat	33,359	28
	1,846,998	87

Debit.

	K	f
Interese:		
pentru fondul general de rezervă	2,727	72
pentru fondul de binefaceri	323	67
pentru fondul de penziuni	336	37
pentru depun. spre fructificare	53,317	58
pentru reescont	3,965	92
Spese:		
salare și bani de cvartir	11,640	66
marce de prezență	928	—
chirie, imprim., registre, porto etc.	5,246	74
Contribuțiune:		
directă	4,828	09
10% dare la interese de depuneri, fond. de binefaceri și penziuni	5,397	78
Amortizațiuni	426	11
Profit curat	33,359	28
	122,497	92

Contul Profit și Perdere.

	K	f
Interese:		
dela cambii	30,767	38
dela cambii cu acoperire hipotec.	23,086	25
dela împrumuturi hipotecare	18,962	61
dela obligațiuni cu cavenți	25,249	13
de cont-curent	12,933	93
dela efecte	3,728	61
Chirii	5,526	35
Provizțiuni și alte venite	2,243	66
	122,497	92

Mercurea, la 31 Decemvrie 1912.

Dr. Octavian Sglimbea m. p., director-exec.

Elie Petruțiu m. p., contabil.

DIRECȚIUNEA:

I. Droc m. p., prezident.
Dr. G. Măcelariu m. p.

Avr. S. Pecurariu m. p., vice-prezident.
Ilie Floașiu m. p.
D. Stroia m. p.

D. Vulcu m. p.
Ioan Popescu m. p.
Ioan Vătășan m. p., revizor expert al «Solidarității».

Dr. Schiau m. p.
N. Hențiu m. p.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în consonanță cu registrele principale și auxiliare ale societății ținute în bună regulă.

Mercurea, la 16 Februarie 1913.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIARE:

Ioan Banciu m. p., prezid. Ioan Dăian m. p., notar. Moise Oprișiu m. p. Ioan Dragomir m. p. Vasile Dobrescu m. p.

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala confesională română gr.-or. din comuna Cetateadebaltă să publice concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreună cu acest post sunt 1000 cor., și anume:

1. 500 cor. dela popor.
2. 500 cor. ajutor dela Preavenerabilul Consistor arhidiecezan.
3. 1 Stângin de lemne de foc.
4. Cuartir în edificiul școlii și pentru grădina 10 cor.

Să recere ca alesul învățător să fie bun cântăreț și să conducă corul cu elevii în biserică fără altă remunerație.

Cuincuenalele să vor computa numai după 5 ani de serviciu la această școală.

Doritorii de a ocupa acest post au să-și înainteze cererile instruite conform normelor din vigoare în termenul indicat — subsemnatului oficiu protopresbiterial u. p. Kukulovár și înainte de alegere a se prezenta poporului în biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântări.

Cetateadebaltă, 2 Februarie 1913.

Oficiul protopresbiterial român gr.-or. al tractului Târnava.

(42) 1—3

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 64/1913.

(37) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala noastră confesională din Ighiu se descrie concurs cu termen de 15 zile dela această primă publicare.

Salarul: 1000 cor. solvite în rate lunare anticipative din lada bisericii; cuartir în edificiul școlii și grădina (420 st. □) în parte planată cu vie.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu, în termenul susindicat, notându-se că vor fi preferiți cei buni cântăreți, intrucât alesul va fi dator a îndeplini toate funcțiunile de cantor în și afară de biserică, pentru ce va mai folosi, pe lângă salarul susnumit, și un jugăr de pământ arător; iar pentru formarea de cor, care se va preinde dela cel ales, va primi separată remunerație, din fondul existent spre acel scop.

Drept la cuincuenale va avea învățătorul, numai după anii de serviciu neîntrerupt, la această școală.

Pentru a-și arăta destoinicia în cântări și a fi cunoscuti poporului se cere necondiționat dela concurenți a se prezenta, înainte de alegere, în o Duminecă sau sârbătoare la biserică.

Alba-Iulia, 29 Ianuarie 1913.

Oficiul protopresbiterial român-ortodox al tractului Albeiluliei, în contelegeră cu comitetul parohial. Ioan Teculescu
protopresbiter.

„LUCEAFĂRUL”

cassă de economii, societate pe acții în Poplaca.

takarékpénztár, részvénytársaság Poplákán.

Convocare.

Domnii acționari ai cassei de economii „Luceafărul”, societate pe acții în Poplaca (Poplaka) se convoacă prin aceasta la

I-ma adunare generală ordinară

pe Duminecă în 2 Martie st. n. 1913 la oarele 2 p. m. în localul școlii cu următorul

Program:

1. Raportul direcțiunii și a comitetului de supraveghiere;
2. Aprobarea bilanțului pe 1912 și darea absoluturului direcțiunii și comitetului de supraveghiere;
3. Distribuirea profitului curat;
4. Fixarea marcelor de prezență;
5. Modificarea §-lui 30 din statute;
6. Alegerea comitetului de supraveghiere pe 3 ani.

Notă: Acei domni acționari cari voiesc a participa cu vot la adunarea generală sunt pottiți a depune înainte de adunare „Certificatele” de acți, scrise pe numele lor, respective pe numele acelora pe cari îi reprezintă, precum și documentele de plenipotență la cassa institut. în Poplaca.

Poplaca, (Poplaka) la 15 Febr. 1913.

Direcțiunea.

(46) 1—1

Bilanț la 31 Decembrie 1912. — Merleșzámbla 1912 évi december hó 31-én.

Activa—Vagyon.

Pasiva—Teher.

	K	f
Cassa în număr — Pénztári készlet . . .	526	54
Escont — Váltak . . .	12,862	—
Cambii cu acoperire hipotecară — Jelzalogos váltó kölcsön . . .	13,940	96
Imprumuturi pe obligațiuni — Kötvény kölcsönök . . .	10,480	—
Mobilhar — Felszerelés . . .	464	54
Amortizare din mobilhar — Leírás a felszerelésből . . .	46	54
Capital societar nevărsat — Be nem folyt alaptőke . . .	1,195	—
	39,422	50

	K	f
Capital societar — Részvénytőke . . .	20,000	—
Depuneri spre fructificare — Takarékbetétek . . .	17,044	48
Interese anticipative — Előlegezett kamatok 1913 évre . . .	407	78
Profit curat — Tiszta nyereség . . .	1,970	24

Contul Profit și Perderi. — Nyeresség és Veszteség számla.

Eszte—Kiadások.

Venite—Bevételek.

	K	f
Interese de depuneri — Betéti kamatok . . .	256	30
Spese de fondare — Alapítási költségek . . .	76	60
Spese curente — Költségek . . .	68	05
Porto — Postadíj . . .	2	24
10% dare după interesele de depuneri — 10%-os betéti kamat adó . . .	25	33
Amortizare din mobilhar — Leírás a felszerelésből . . .	46	54
Profit curat — Tiszta nyereség . . .	1,970	24
	2,445	33

	K	f
Interese de escont — Leszámitolási váltó kamat . . .	889	94
Interese hipotecare — Jelzalogos váltó kamat . . .	737	21
Interese după obligațiuni — Kötvény kölcsönök ntáni kamatok . . .	288	52
Provizioane — Jutalékok . . .	529	66

Poplaka, la 31 Decembrie 1912.

Direcțiunea: — Az igazgatóság:

George Comșa m. p., Coman Baca m. p., Ioan Vițelariu m. p., Georgiu Modran m. p.,
președinte — elnök. cassar — pénztárnok. contabil — könyvelő. vice preș. — alelnök.
Dr. Ioan Bucur m. p. Maniu Surdu m. p. Ioan Goția m. p.

S'a cenzurat și aflat în consonanță cu cărțile purtate în ordine. — Felvizsgáltott és a rendben vezetett könyvekkel egybehangzónak találtattott.

Poplaka, la 15 Februarie 1913.

Comitetul de supraveghiere: — A felügyelő bizottság:

Oprea Olariu m. p. Petru Avram m. p. Toma Modran m. p.
Ioan Surdu m. p. Ioan Neagu m. p.

„PLUGARIUL”

institut de credit și economii societate pe acții în Olt-Săcădate.

takarékpénztár részvénytársaság Olt-Szakadaton.

Convocare.

Domnii acționari ai instit. de credit și econ. „Plugariul”, societate pe acții în Olt-Săcădate, se invită pe baza statutelor la

a XV-a adunare generală ordinară

care se va ținea în 5 Martie st. n. 1913 la 12 ore p. m. în Olt-Săcădate localul institutului cu următorul

Program:

1. Raportul direcțiunii și al comit. de supraveghiere asupra bilanțului anului de gestiune 1912 și darea absoluturului.
2. Propunerea dir. și a comit. de supraveghiere referitoare la împărțirea profitului.
3. Eventual alte propuneri insinuate direcțiunii.

Olt-Săcădate, la 9 Februarie 1913.

Direcțiunea.

(47) 1—1

Contul bilanț cu 31 Decembrie 1912.

Activa—Vagyon.

Mérleg számla 1912. Dec. hó 31-ével.

Pasiva—Teher

	K	f
Cassa în număr — Készpénz . . .	1,747	35
Cambii escompt. — Leszámitolt váltók . . .	197,672	—
Imprumuturi pe oblig. — Kötvény kölcsön . . .	56,210	—
Acții dela bănci — Bank részvények . . .	1,200	—
Debitori — Hitelezők . . .	940	90
Inter. transitori restante — hátralékos átmeneti kamatok . . .	1,108	—
	258,878	25

	K	f
Capital social — Részvénytőke 20,000 —		
Capital social incurs în emisiunea nouă (de 30,000) cor. —		
Uj kibocsátásból befolyt részvénytőke (30,000) K. . .	26,316	—
	46,316	—
Fond de rezervă — Tartalék . . .	11,604	—
Fond de binefaceri — Jótékonyalap . . .	1,200	—
Depuneri spre fruct. — Takarékbetétek	187,086	86
Reescompt — Visszeszámitolt váltók . . .	4,400	—
Dividendă neridicată — Fel nem vet osztalék . . .	107	—
Creditori — Hitelezők . . .	110	—
Interese transit. — Átmeneti kamatok . . .	3,578	—
Profit curat — Tiszta nyereség . . .	4,476	39
	258,878	25

Contul profit și perdere.

Spese—Kiadások.

Nyeresség és veszteség számla.

Venite—Bevételek

	K	f
Interese de depuneri — Takarékbetét kamat . . .	9,989	75
Salare, tantieme, marce de prezență — Fizetések, jutalékok, s jelenléti díjak	1,350	—
Contribuțiune: — Adó: Directă și aruncuri — egyenes és potadó . . .	1,057	07
10% la interese de depuneri — 10% betét kamat . . .	998	97
	2,056	04
Spese: — Kötség: Chirie, luminat, încălzit, tipărituri etc. — Házbér, világítás, fűtés nyomtatványok . . .	751	54
Profit curat — Tiszta nyereség . . .	4,476	39
	18,623	72

	K	f
Profit transpus — Athozott nyereség . . .	52	45
Interese de escompt — Kamat a leszámitolt váltók után . . .	16,391	54
Interese după obligațiuni — Kötvények után . . .	1,943	10
Provizioane — Jutalékok . . .	236	63
	18,623	72

Olt-Săcădate-Olt-Szakadát, 31 Decembrie 1912.

Bezaratott: — Incheiat de: Sofroniu Roșca m. p., funcționar la „Albina”.

Direcțiunea: — Az igazgatóság:

Ioan Candea m. p., prez. — elnök. Dr. Ioan Bucur m. p. Dr. Ioan Fruma m. p.
Ioan Stanciu m. p. Toma Mahăra m. p. Ioan Georgescu m. p. Ioan Iordachie m. p.

Revăzut și aflat în consonanță cu registrele principale și auxiliare. — Megvizsgáltott és a fő és segéd könyvekkel összhangzásban találtott.

Comitetul de supraveghiere: — A felügyelő bizottság:

Toma Stanciu m. p., prez. — elnök. Ilie Stanciu m. p. Toma Podea m. p.
Ioan Moisin m. p. Cost. Stefan m. p.

Vila Cosma Călimănești

situată aproape de sursa „Căciulata”, renumită pentru: afecțiuni artrice, reumatism, morburii de rinichi, etc. etc.

Din orice parte a Vilei vederi splendide spre munți, valea Oltului, Cozea.

Climă domoală și constantă; lipsită de curenți, de praf și de umezeală; foarte acomodată ca loc climateric.

Vila nouă înzestrată cu tot confortul modern. Majoritatea camerelor cu terasă, parchet și lumină electrică. Conduc de apă în fiecare cameră; băi calde și dușuri.

Masa numai table d'hote. Se ține în special samă de regimul necesar pentru cura de apă de Căciulata. Se prepară tot cu unt proaspăt.

Locul de întâlnire al lumii bune de dincoace și dincolo de Carpați.

Informații se pot primi până la 1 Maiu 1913: D-na Maria Cosma, Sibiu, Schewisgasse 15, dela 1 Maiu: Administrația Vila Cosma, Călimănești.

[43] 1—

„PORUMBACEANA”,

cassă de economii, societate pe acțiuni în Porumbacul-inferior.

takarék pénztár részvénytársaság Alsóporumbákon.

Convocare.

Domnii acționari ai casei de economii „Porumbaceana” societate pe acții, conform §-ului 16 din statute să invite la

a XII-a adunare generală ordinară

care se va ține în Porumbacul inferior la 9 Martie st. n. 1913 la 11 ore înainte de amiază în edificiul școlii.

Obiectele:

1. Raportul anual al direcțiunii, bilanțul anului 1912, raportul comitetului de supraveghiere și votarea absoluturului pentru direcțiune și comitet.

2. Deciziune asupra împărțirii profitului curat.

3. Alegerea alor 4 membrii în direcțiune conform §-ului 28 din statute.

4. Alegerea unui membru în comitetul de supraveghiere pe timp de un an.

Domnii acționari, cari voiesc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați, în sensul §-ului 17 din statute, sunt rugați a-și depune acțiunile, eventuale dovezi de plenipotență, cel puțin cu o zi înainte de adunare, la casa societății, pe lângă revers.

Acțiunile se pot depune și la institutele „Albina” Sibiu, „Furnica” Făgăraș, „Oteana” Viștea inferioară și „Cassa de păstrare” Săliște până inclusive 6 Martie, iar reversele sunt a se înainta până în 8 Martie st. n.

Porumbacul inferior, 12 Februarie 1913.

Direcțiunea.

(45) 1—1

Contul bilanț cu 31 Decembrie 1912.

Active—Vagyon.		Mérleg számla 1912. dec. hó 31-én.		Pasive—Teher.	
	K f		K f		K f
Cassa în număr — Keszpénz	4,182 28	Capital social 1200 acții á K 100 —		Részvénytőke 1200 részv. K 100 —	120,000—
Cambii de bancă — Leszámlított váltók	507,881—	Depuneri spre fructificare — Takarék		betétek	405 727 12
Imprumuturi pe obligațiuni cu cavenți	86,266—	Fondul de rezervă — Tartalék	49,442 40	Fondul de pensii — Nyugdíj	3,150—
— Kötvelev. kölcsönök	33,635—	Interese trans. anticipate — Átmeneti		kamatok	8,368 56
Efecte — Értékpapírok	2,840—	Scopuri de binefaceri — Jótékonyalap .	1,223 49	Reescont — Visszeszámlított váltók .	20,831—
Diverse conturi debitoare — Különböző		Diverse conturi creditoare — Különböző		hitelzések	1,577—
adósok	500—	Profit curat — Tiszta nyereség	17,211 50		
Capital soc. ne încur din emisiunea a II-a					
— Benemfoly. részvénytőke	1,770—				
Mobilier — Felszerelés	507 53				
După amortizare de 10% —					
10% leírás után	50 75				
	456 78				
	637,531 06				637,531 06

Contul Profit și Pierdere.

Eszte—Kiadások		Nyereség és veszteség számla.		Venite—Bevételek.	
	K f		K f		K f
Interese — Kamatok:		Interese — Kamatok:			
la depuneri spre fructificare — betétek		dela cambii escontate — le-			
után	21,581 86	számlított váltók után	27,304 83		
de reescont — visszeszámlított		dela imprumuturi pe oblig. cu			
váltók után	1,102 34	— jelzálogkölcsönök után	6,831 50		
Spese — Költségek		dela imprumuturi pe oblig. cu			
Spese de birou — Irodai költ.	1,609 30	cavenți — kötelezvény után	2,007 07		
Salarii — Fizetések	3,050—	dela intéztori — kéredelmi			
Chirii — Házbér	250—	kamatok	13,904 21	50,047 61	
Contribuțiune — Adok		Provizii — Jutalékok		103 50	
directă — egyenes	2,984 87				
10% după interesele depune-					
rilor — 10% betéti kam-					
at	2,153 49				
után	5,143 36				
Competințe de timbru — Bélyegilleték .	152—				
10% amortizare din mobilier — 10%					
leírás a felszerelés számlán	50 75				
Profit curat — Tiszta nyereség	17,211 50				
	50,151 11				50,151 11

Porumbacul-inferior, 31 Decembrie 1912 — Alsóporumbákon 1912 december hó 31-én.

Membrii direcțiunii: — Az igazgatóság tagjai:

Ioan Marinescu m. p., Dămitrie Mandeal m. p., Ioan Dejenariu m. p.
prezident-elnök, viceprezident și cassar-elnök és pénztárnok.

Lazar Stochiția m. p., Ioan Stochiția m. p., S. Silca m. p., Ioan Grecu m. p.

S'au revăzut și s'au aflat în consonanță cu cărțile purtate în deplină ordine. — Felülvizgál-

tatott és a teljes rendben vezetett könyvekkel összhányzóan találattott.

Porumbacul inferior, 12 Februarie 1913. — Alsóporumbák, 1913 február hó 12-én.

Comitetul de supraveghiere: — A felügyelő bizottság:

George Comșia m. p., Ioan Căndea m. p., Simion Grădinaru m. p., Ieronim Spornic m. p.
președinte-elnök.

„MATCA”,

institut de credit și economii, în Cebea.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Matca”, sunt invitați prin a-

a III-a adunare generală ordinară,

care se va ține în biroul institutului în 4 Martie st. n. a. c. la 1 oră p. m. cu următoarea

Ordine de zi:

1. Constatarea numărului acționarilor și al acțiunilor pe cari le reprezintă.
2. Denumirea alor 2 notari și 2 scrutători.
3. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere pe anul expirat 1912 și aprobarea bilanțului.
4. Deciderea asupra propunerii Direcțiunii cu privire la împărțirea profitului curat.
5. Darea absoluturului direcțiunii și a comitetului de supraveghiere pe 1912.
6. Staverirea capitalului societății și a §. 6 din statute.
7. Fixarea marcelor de prezență pe 1913, pentru membrii Direcțiunii și a comitetului de supraveghiere.
8. Alegerea Direcțiunii pe un period de 3 ani, conf. §. 32 din statute.

Acționarii au a și prezenta acțiunile conform §-lui 20 din statute. — Femeile se reprezintă prin plenipotență, minorii prin tutori, curanți prin curatorii lor, societățile prin reprezentanții lor legali.

Cebea, la 4 Februarie 1913.

(41) 1—1

Direcțiunea.**Contul bilanț cu 31 Decembrie 1912.**

Active—Vagyon.		Mérleg számla 1912. dec. hó 31-én.		Pasive—Teher.	
	K f		K f		K f
Cassa — Pénztár	8,247 27	Capital societății — Részvénytőke	84,000—	Fond de rezervă — Tartalék	10,309—
La instit. „Victoria” — „Victoria” inté-		Depuneri — Takarék betétek	90,166 96	Reescont — Visszeszámlítás	273,221—
zetnél	1,800—	Dividendă neridicată — Fel nem vett osz-		talék	192—
Cambii — Váltók	89,007—	Creditori Diverse — Különféle követ.		számlák	9,571 24
Cambii cu acoperire hipot. —		Interese anticipate — Előre vett kamatok		4,697 91	
Jelz. bizt. váltók	301,280—	Profit curat — Tiszta nyereség		13,591 55	
Obligațiuni — Kötvény kölcsönök	2,975—				
Marfă la Consum — Árú az áruraktárnál	34,236 70				
Mașini agricole și Motor — Mezőgazda-					
sági gépek és Motor	3,094 71				
Ca-ele institutului în H.-Kristyor — Inté-					
zeti házak H.-Kristyoron	15,691 46				
Imobili — Ingatlanok	3,952 97				
Mobilier la Institut — Felsze-					
relés az intézetnél	1,530—				
Mobilier la Consum — Felsze-					
relés az áruraktárnál	1,400—				
Debitori — Tartozó számlák	18,014 28				
Interese restante — Hátralékos kamatok					
835—					
Interese anticip. de reesc. — Átmeneti					
visszeszámlit. kam.	3,685 27				
	485,749 66				485,749 66

Contul pierdere și profit.

Debit—Tartozik.		Veszteség és nyereség számla.		Credit—Követel.	
	K f		K f		K f
Interese de depunere — Betét kamatok	4,417 64	Venit transport — Áthozott nyereség	672 06		
Interese de reescont — Visszeszámlítás		Interese de imprumut — Kölcsön kama-			
váltó kam.	22,390 83	tok	35,171 13		
Salar la institut — Fizetés az		Provizie — Jutalékok	10,799 74		
intézetnél	3,260—	Venit dela Consum — Bevétel árurak-			
Salar la Consum — Fizetés az		tártól	3,385 26		
áruraktárnál	2,189 92				
Spese de birou — Irodai költségek	464 10				
Dare directă și Com. — Egye-					
nes és közs. adó	2,310 31				
10% dare după depun. — 10%					
betét kam. adó	441 69				
Amortis. din Mobil. la inst. —					
Leírás felsz. az intézetnél	160 40				
Amortis. din Mob. la Consum —					
Leírás felsz. az áruraktárnál	126 11				
Asigurare — Biztosítás	128 64				
Marci de prezență — Jelenléti bázczák	547—				
Profit curat — Tiszta nyereség	13,591 55				
	50,028 19				50,028 19

Cebea, la 31 Decembrie 1912.

Pentru contabilitate: Ioan Indreiu m. p., dir. subst. — vezérig. helyett.

Direcțiunea: — Az igazgatóság:

Ioan Tisu m. p., preș.—elnök. Petru Cămpian m. p. Nicolae Mateiu m. p.
Lazar Pârva m. p. Petru Stanciu m. p. Marc Huțiu m. p. Alexandru Florea m. p.

Revăzut și aflat în ordine. — Láta és rendben találta.

Comitetul de supraveghiere: — A Felügyelő bizottság:

Ioan Mihutiu m. p., președinte. — elnök. Pavel Lazar m. p.
Athanasie Brana m. p. Nicolae Bexa m. p. Emil Negruțiu m. p.

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană:

Călințarul arhidiecezan

pe anul 1913

cu Șematismul autentic al bisericei ortodoxe rom. din Ungaria și Transilvania. Partea literară conține lucrări foarte interesante.

Prețul 80 fil, plus porto poștal 20 fil.

„VICTORIA“.

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ARAD.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „VICTORIA“, prin aceasta se invită conform §-ului 17 din statute la

a XXV-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Arad, la **23 Februarie st. n. 1913 la 10 ore înainte de amiază**, în localitățile institutului (Calea Arhiducelui Iosif Nr. 2).

OBIECȚELE:

1. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere și stabilirea bilanțului.
2. Dădarea asupra împărțirii venitului curat.
3. Fixarea prețului marcelor de prezență.
4. Alegerea alor 3 membrii în direcțiune.
5. Alegerea comitetului de supraveghiere.

Domnii acționari, cari doresc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați în sensul §-ului 22 din statute, sunt rugați a-și anunța la direcțiune dreptul lor de participare la adunarea generală și eventual dovezile de plenipotență, cel puțin cu 24 ore înainte de adunarea generală.

Arad, la 10 Februarie 1913.

Direcțiunea institutului.

ACTIVA.

CONTUL BILANȚ LA 31 DECEMBRIE 1912.

PASIVA.

	K	f		K	f
Cassa în număr	440 044 01		Capital societar: 12500 acții à 200 cor.	2.500,000	—
Bon în Giro-Conto la Banca Austro Ung.	229,376 34	669 420	Fond general de rezervă	1 000 000 —	
Capitale elocate la alte bănci	475,984	80	Fond special de rezervă	821 103 83	
Cambii	17.622 088	10	Fond de penziuni	223.000 —	2.044,103 83
Imprumuturi hipotecare	3.033 460	—	Depuneri spre fructificare		13.580 255 03
Imprumuturi de cont-curent cu acop. hip. și de efecte	1.905 769	89	Depozite de cassă		43,683 06
Avansuri pe efecte	64,332	—	Cambii reescontate		6.265 016 84
Efecte proprii:			Contribuție restantă la depuneri		33,944 19
500,000 cor. nom. Oblig. com. „Pesti Hazai Első Takarékpénzt. egyes. cu 4% à 85	425,000 —		Dividendă neridicată		5 300 —
100,000 cor. nom. Scris. funciare cu 4 1/2% „Egyes. budapesti fővárosi takarékpénztár à 95	95,000 —		Diverse conturi creditoare		39 941 13
24,500 cor. nom. Oblig. cu 4 1/2% Hazai Bank részvénytársaság à 93	22,785 —		Interese transitoare anticipate		252,150 10
20 acții „Banca Austro-Ungară“ à 1600	32,000 —		Profit transpus din anul 1911	35 568 28	
100 acții „Ustredni banka ceskych sporitelen“ Praga à 400	40,000 —		Profit net	367 648 23	403,216 51
60 acții „Hungaria“ aradi pamutárugyár à 500	30,000 —				
200 acții „Banca generală de asigurare“ Sibiu à 200	40,000 —				
50 acții „Magyar pénzünt. közp. hitelbankja à 1000 descrise	—				
Acții dela diverse bănci și întreprinderi	119,030 —	803 815			
Casele inst. din Arad calea arhid. Iosif Nrul 1 și 2, casa fil. din Chișineu și Boroșineu și alte realități	477,526	25			
Diverse conturi debitoare	81,415	—			
Mobilier	17,066 84				
Amortizare	1,706 84	15 360			
Interese transitoare restante	18,439	30			
	25.167 610	69		25.167 610	69

DEBIT.

CONTUL PROFIT ȘI PIERDERE LA 31 DECEMBRIE 1912.

CREDIT.

	K	f		K	f
Interese pentru depuneri spre fructificare	694,971	41	Venit transpus din anul trecut	35,568	28
Interese de reescont	372 808	37	Interese:		
Spese:			dela cambii	1.259 035 40	
Salare	74 104	43	dela imprumuturi hipotecare	230,825 93	
Bani de cvartir	16 240	—	dela avansuri pe efecte	5,135 23	
Imprimare, diverse plăți, spese de birou	59,813	42	dela imprumuturi de cont-curent	117 063 62	
Porto	8 513	92	dela capitale elocate la alte bănci	16 851 32	
Chirie	6 687	50	dela efecte proprii	35 425 06	1 664 336 56
Marce de prezență	3,840	—	Chirii și alte arânzi		25,102 27
Contribuție	58 955 41		Proviziuni și alte venite		45,347 81
10% dare la depuneri	69 497 11	128 452 52			
Amortizare din mobilier	1,706	84			
Pr. fit transpus din anul 1911	35 568 28				
Profit net	367 648 23	403,216 51			
	1 770 354	92		1.770 354	92

Arad, la 31 Decembrie 1912.

Sava Raicu m. p., director executiv.

Ioan Moldovan m. p., contabil.

DIRECȚIUNEA:

Mihail Veliciu mp., preș. Roman R. Ciorogariu mp., v-preș. Dr. Nic. Ciacian mp. Petru Truția mp. Tr. Vățianu mp. Dr. A. Damian mp. Axente Secula mp.

Onorată adunare generală!

Avem onoare a Vă raporta, că în decursul anului de gestiune 1912 am ținut mai multe ședințe atât la centrală, cât și la filialele din Chișineu, Șiria și Boroșineu, am scutrit toate ramurile de operațiuni și pretutindeni am aflat ordine și punctualitate.

Bilanțul, contul profit și pierdere prezintă nouă de direcțiune l-am revidat, l-am confrontat cu cărțile principale și auxiliare referitoare și am aflat că consună întru toate cu starea dela finea anului 1912 cu cărțile principale și auxiliare și cu dispozițiunile legii comerciale și statutele institutului.

Pe baza aceasta primim noi și Vă recomandăm și D Voastră spre primire atât propunerea ce privește împărțirea venitului curat de 403,216 cor. și 51 fl., precum și celelalte propuneri a-e direcțiunii, rugându-Vă totodată să binevoiți a da atât direcțiunii, cât și comitetului de supraveghiere pentru anul de gestiune 1912.

Arad, la 10 Februarie 1913.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIARE:

Dr. Sever Ispravnic m. p., preș. Dr. Cornel Ardelean m. p. Dr. George Vessa m. p. Procopiu Givulescu m. p. Dr. Ioan Nemet m. p.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.